२

मेरो नेपाली

कक्षा २

मेरो नेपाली

कक्षा २

नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

प्रकाशक : नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

ISBN: 999-33-717-0-X

© सर्वाधिकार प्रकाशकमा

पहिलो संस्करण : वि. सं. २०५०
परिमार्जित संस्करण : वि.सं. २०६३
पुनर्मुद्रण वि.सं. २०६४
पुनर्मुद्रण वि.सं. २०६५
पुनर्मुद्रण वि.सं. २०६६
पुनर्मुद्रण वि.सं. २०६७
पुनर्मुद्रण वि सं. २०६८

मूल्य: रु. ३०।२५

मुद्रक : जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लिमिटेड
सानोठिमी, भक्तपुर

पाठ्यपुस्तकका सम्बन्धमा कुनै सुझाव भएमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, सम्पादन तथा प्रकाशन शाखामा पठाइदिनुहुन अनुरोध छ ।

हाम्रो भनाइ

विद्यालय तहको शिक्षालाई उद्देश्यमूलक, व्यावहारिक, समसामयिक र रोजगारमूलक बनाउन विभिन्न समयमा पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक विकास तथा परिमार्जन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइँदै आएको छ । विद्यार्थीमा राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति एकताको भावना पैदा गराई नैतिकता, अनुशासन र स्वावलम्बनजस्ता सामाजिक एवम् चारित्रिक गुण तथा आधारभूत भाषिक तथा गणितीय सीपको विकास गरी विज्ञान, सूचना प्रविधि, वातावरण र स्वास्थ्यसम्बन्धी आधारभूत ज्ञान र जीवपनोपयोगी सीपका माध्यमले कलासौन्दर्यप्रति अभिरुचि जगाउनु, सिर्जनशील सीपको विकास गराउनु र विभिन्न जातजाति, लिङ्ग, धर्म, भाषा, संस्कृतिप्रति समभाव जगाई सामाजिक मूल्य र मान्यताप्रतिको सहयोगात्मक र जिम्मेवारीपूर्ण आचरण विकास गराउनु आजको आवश्यकता बनेको छ । यही आवश्यकता पूर्तिका लागि विभिन्न शिक्षासम्बन्धी विभिन्न आयोगका सुझाव, शिक्षक तथा अभिभावकलगायत शिक्षासँग सम्बद्ध विभिन्न व्यक्ति सम्मिलित गोष्ठी र अन्तरक्रियाका निष्कर्षबाट परिमार्जन गरिएको प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम, २०६२ अनुसार यस पाठ्यपुस्तकको विकास एवम् परिमार्जन गर्ने कार्य भएको छ । यसलाई विभिन्न विद्यालयमा परीक्षण गरी परीक्षणबाट प्राप्त सुझावसमेत समावेश गरिएको छ ।

प्राथमिक तहका बालबालिका सीमित शब्द र छोटा वाक्य मात्र बुझ्न र प्रयोग गर्न सक्छन् । उनीहरूका लागि स्थानीय परिवेशका प्रसङ्ग, चित्र, शब्द, वाक्य तथा छोटा कविता र कथाहरूले मनोरञ्जनात्मक सिकाइमा सहयोग गर्छन् । भाषाको सिकाइमा अभ्यासको अत्यन्त ठूलो महत्त्व हुने गर्छ । अझ दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली सिक्ने बालबालिकाका लागि त भाषाका सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइजस्ता सीप विकास र कार्यमूलक व्याकरण तथा शब्दभण्डारको सही प्रयोग गराउने कार्य चुनौतीपूर्ण नै बन्न सक्छ । यस पाठ्यपुस्तकको लेखन तथा परिमार्जन कार्यमा यिनै कुरालाई दृष्टिगत गरी पाठ्यवस्तु, अभ्यास र तिनको क्रम, चित्रात्मकता, शब्दभण्डार, कार्यमूलक व्याकरण र भाषिक सीपको उचित संयोजन गर्ने प्रयत्न गरिएको छ । वि. सं. २०५० मा दिवाकर दुङ्गलले लेख्नुभएको पाठ्यपुस्तकलाई प्रा. डा. केदारप्रसाद शर्मा, जयप्रसाद लम्साल, शिवप्रसाद उप्रेती, गणेशप्रसाद भट्टराई, विष्णुप्रसाद अधिकारी र शिवराज उपाध्यायद्वारा लेखन, परिमार्जन तथा सम्पादन गराई यस रूपमा तयार गरिएको हो । यसको थप परिमार्जन कार्यमा कार्यकारी निर्देशक हरिबोल खनालको पनि महत्त्वपूर्ण योगदान रहेको छ । यसको भाषासम्पादन शम्भुप्रसाद दाहाल र गणेशप्रसाद भट्टराईले, टाइपसेटिङ जयराम कुइँकेलले, चित्राङ्कन अवीन्द्रमान श्रेष्ठले, आवरणचित्र गङ्गाधर शारूले तथा लेआउट डिजाइन नवीन्द्र राजभण्डारी र हिमालय गौतमले गर्नुभएको हो । उहाँहरूलगायत यसको विकासमा संलग्न विषय समितिका पदाधिकारी तथा अन्य सबैलाई पाठ्यक्रम विकास केन्द्र धन्यवाद प्रकट गर्दछ ।

पाठ्यपुस्तकलाई शिक्षणसिकाइको महत्त्वपूर्ण साधनका रूपमा लिइन्छ । अनुभवी शिक्षक र जिज्ञासु विद्यार्थीले पाठ्यक्रमद्वारा लक्षित सिकाइउपलब्धिलाई विविध स्रोत र साधनको प्रयोग गरी अध्ययन अध्यापन गर्न सक्छन् । यस पाठ्यपुस्तकलाई सकेसम्म क्रियाकलापमुखी र रुचिकर बनाउने प्रयत्न गरिएको छ तथापि यसमा अझै भाषाशैली, विषयवस्तु तथा प्रस्तुति र चित्राङ्कनका दृष्टिले कमीकमजोरी रहेका हुन सक्छन् । तिनको सुधारका लागि शिक्षक, विद्यार्थी अभिभावक, बुद्धिजीवी एवम् सम्पूर्ण पाठकहरूको समेत महत्त्वपूर्ण भूमिका रहने हुँदा सम्बद्ध सबैको रचनात्मक सुझावका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्र हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

वि. सं. २०६३

विषयसूची

पाठ	शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
पाठ १	नानी बाबु	१
पाठ २	सिंह र खरायो	६
पाठ ३	मौरीको मह	१३
पाठ ४	दीपक र प्रहरी दाइ	१९
पाठ ५	झन्डा फरर	२६
पाठ ६	चलाख फ्याउरो	२९
पाठ ७	गुनिलो जनावर गाई	३४
पाठ ८	मामामाइजू	४०
पाठ ९	पुस्तक	४८
पाठ १०	मान्छेको बुद्धि	५२
पाठ ११	नाच्यो जुरेली	५९
पाठ १२	स्यालको जुक्ती	६३
पाठ १३	गौँथलीको गुँड	६९
पाठ १४	लाक्पा र पासाङ	७४
पाठ १५	के कहाँ बस्छ ?	७९
पाठ १६	फेरि मुसो भएस्	८४
पाठ १७	लुम्बिनी	८९
पाठ १८	हाम्रो देश नेपाल	९३
पाठ १९	टिल्लीले धेरै मानिस बचाइन्	९७

पाठ १

नानी बाबु

- क्षेत्रप्रताप अधिकारी

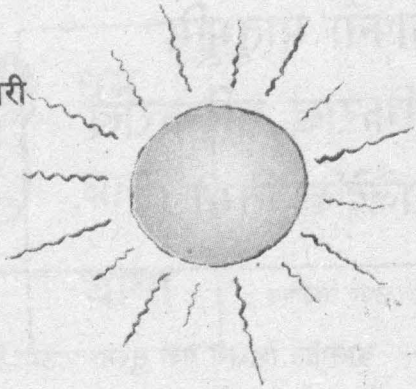

शिक्षकले गाएको सुन र गाऊ :

घामजस्ता बाबुहरू
जूनजस्ता नानी
अँधेरीमा बत्ती बन
पँधेरीमा पानी ।

आज राम्रो पढ बाबा
भोलि राम्रो हुन्छ
तिमी राम्रो भयौ भने
देशै राम्रो हुन्छ ।

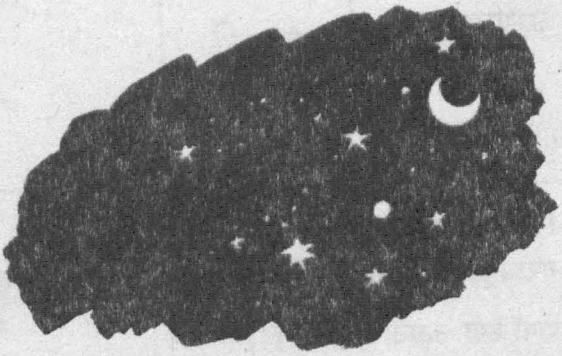

नेपाल अझै ठूलो हुन्छ
तिमी बढेपछि
हिमाल अझै अग्लो हुन्छ
तिमी चढेपछि ।

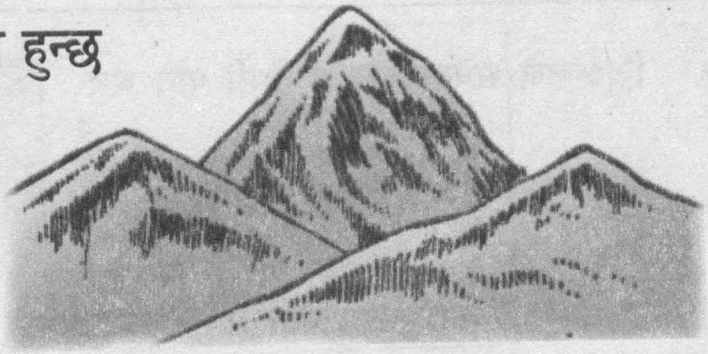

स्वर्गभन्दा ठूलो हुन्छ
आफ्नो मातृभूमि
बुझिराख सम्झिराख
आजैदेखि तिमी ।

शिक्षण निर्देशन :

- बालगीत शिक्षण गर्दा सुरुमा पाठमा दिइएको चित्रका बारेमा छलफल गराउनुहोस् । त्यसपछि दिइएको बालगीत गाएर सुनाउनुहोस् । विद्यार्थीलाई पहिले समूहमा र पछि एक्लाएक्लै गाउन लगाउनुहोस् ।
- विद्यार्थीलाई बालगीत गाउन लगाउँदा बीचबीचमा 'आज राम्रो पढे के हुन्छ ? तिमी राम्रो भए के हुन्छ ?' भन्ने जस्ता प्रश्न पनि सोध्नुहोस् ।

अभ्यास

१. शिक्षकले भनेको सुन र गर :

शिक्षक साथी । तल दिइएजस्ता निर्देशन सुनाएर विद्यार्थीहरूलाई सोअनुसार क्रियाकलाप गराउनुहोस् । यस्ता थप क्रियाकलाप पनि प्रशस्त गराउनुहोस् ।

दायाँ हात उठाऊ ।
बायाँ हात उठाऊ ।
तल हेर । माथि हेर ।
ढोकासम्म जाऊ ।
कालोपाटीमा 'क' लेख ।

२. शिक्षकले भनेको सुन र तिमी पनि भन :

पँधेरी राम्रो अग्लो आफ्नो मातृभूमि

३. तिमीले जानेको एउटा गीत गाएर सुनाऊ ।

४. चित्र हेर र मिल्ने शब्दमा घेरा लगाऊ :

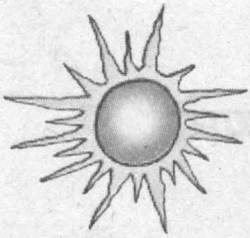

घम
घाम
घामा

हिमल
हिमला
हिमाल

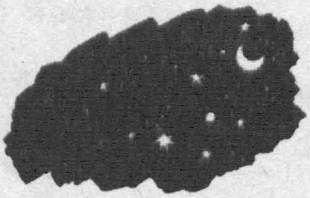

जून
जन
जूना

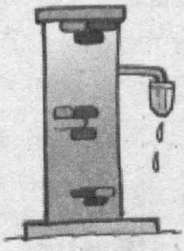

धार
धारा
धरा

५. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
पँधेरी	अँध्यारो
अँधेरी	पँधेरो
मातृभूमि	चन्द्रमा
जून	सूर्य
घाम	जन्मेको ठाउँ

अरूले सुन्ने गरी पढ :

(क) म नेपाली हुँ ।

(ख) मेरो देश नेपाल हो ।

(ग) नेपाललाई माया गर ।

अभ्यास सार :

घाम	रक्षा	पानी	नानी	हिमाल	बाबु

८. चित्र हेरी छुटेका अक्षर राखेर कापीमा सार :

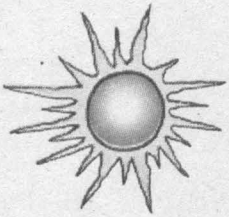

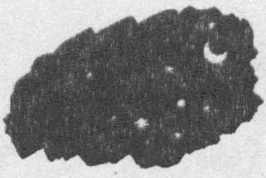

..... म हि ..... ल ..... न

९. तिमीलाई मन पर्ने वस्तुको चित्र बनाएर नाम लेख ।

१०. शिक्षकले भनेको सुनेर लेख :

शिक्षक साथी । तलका शब्द शुद्धसँग उच्चारण गरेर सुनाउनुहोस् र विद्यार्थीलाई लेख्न लगाउनुहोस् :

कलम, कापी, किताब, हिमाल, घाम, जून, पानी आदि

शिक्षण निर्देशन :

- कक्षा २ को सुरुमा विद्यार्थीले अभ्यासका लागि दिइएका निर्देशन पढेर स्पष्ट नहुन सक्छन् । त्यसकारण अभ्यासमा के गर्न भनिएको छ, दिइएको निर्देशन स्पष्ट हुने गरी सुनाएर अभ्यास गराउनुहोस् ।
- विभिन्न क्रियाकलाप गराउँदा विद्यार्थीले गल्ती गर्न सक्छन् । ती गल्ती झर्को नमानी सच्याइदिनुहोस् ।
- दिइएका अभ्यास समूहकार्यका रूपमा समूहमा गराउँदा पनि हुन्छ । अभ्यास गराउँदा कसले छिटो, कसको राम्रो भनेर प्रतिस्पर्धाका रूपमा गराउनुहोस् । यसले अभ्यासलाई खेलजस्तो बनाउँछ र विद्यार्थीले रुचि लिएर अभ्यास गर्छन् ।
- भाषिक सीप विकास गर्न प्रशस्त अभ्यास गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पाठ्यपुस्तकमा पाठ थोरै र अभ्यास धेरै दिइएका छन् । तपाईंले प्रत्येक विद्यार्थीले गरेको अभ्यासमा ध्यान पुऱ्याएर उनीहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्नुहोस् । यी माथिका जस्ता अभ्यास पर्याप्त नहुन सक्छन् । यस्ता थप अभ्यास शिक्षक स्वयम्ले निर्माण गरी आवश्यकताअनुसार गराउनुहोस् ।

पाठ २

सिंह र खरायो

पढ :

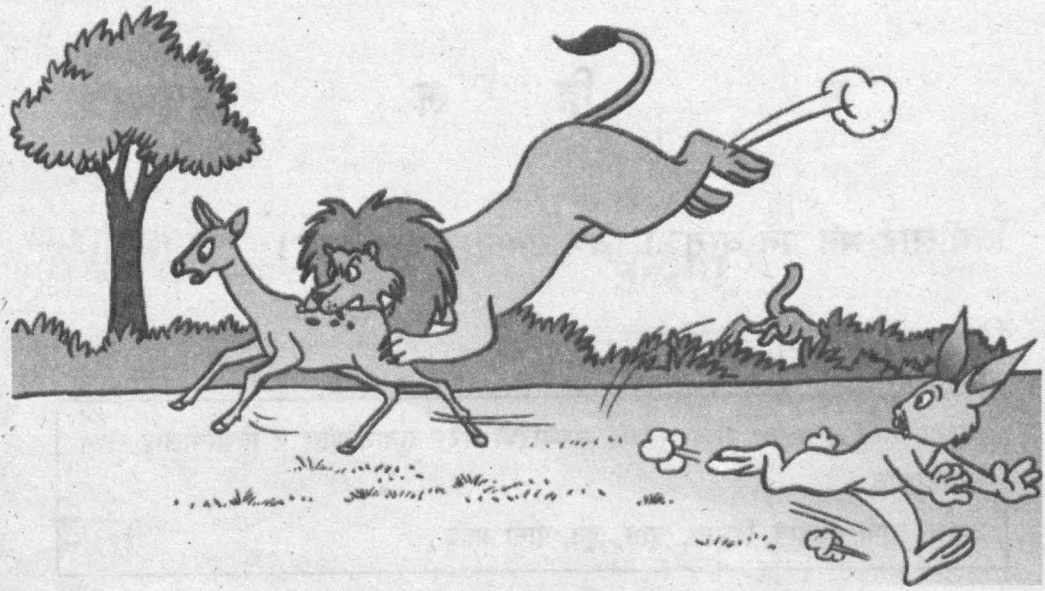

कुनै ठाउँमा एउटा ठूलो वन थियो । वनमा बाघ, सिंह, भालु, हात्ती, गैंडा, खरायो, जरायो, बाँदर आदि थिए । सिंहचाहिँ वनको राजा थियो । सिंहले मनपरी ढङ्गले वनका जनावर मारेर खान्थ्यो ।

एकदिन सबै जनावर एकै ठाउँमा भेला भए । सिंहको आहारा हुन पालैपालो जाने सल्लाह भयो । यो कुरो जनावरहरूले सिंहलाई पनि भने । सिंह पनि दिनदिनै सिकारको खोजीमा जानुनपर्दा खुसी भयो ।

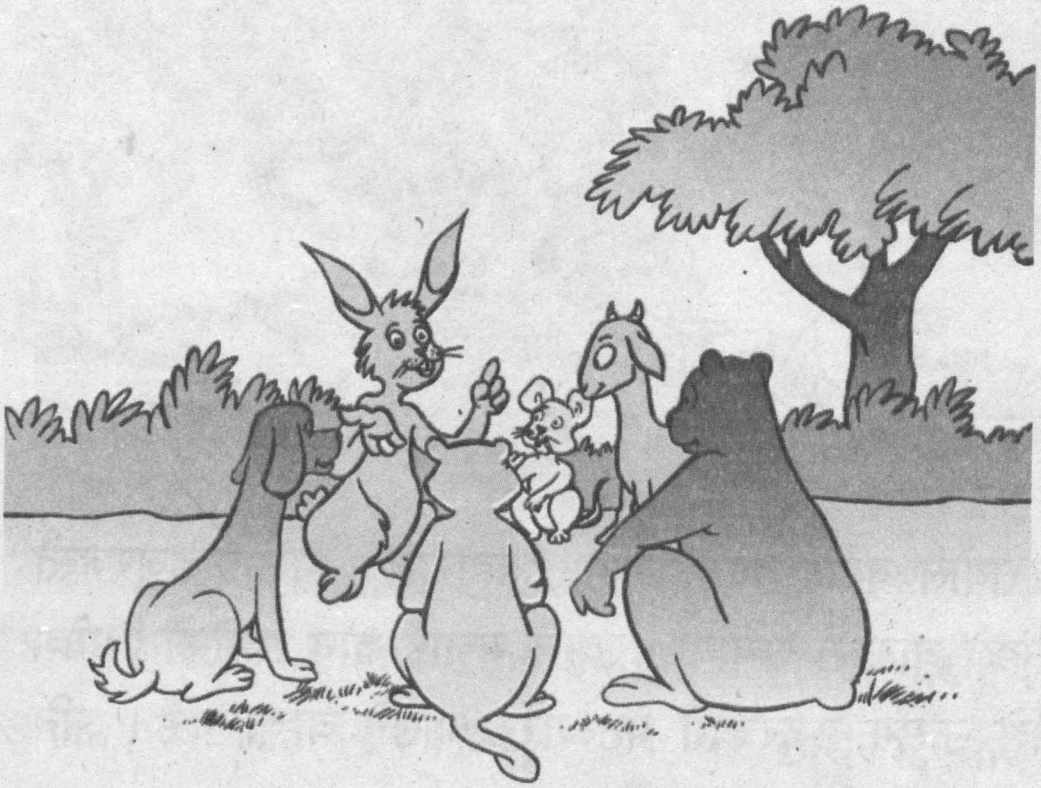

जनावरहरू आ-आफ्ना पालामा सिंहको आहारा हुन जान थाले। एकदिन एउटा खरायोको पालो आयो। "मर्नका लागि किन छिटो जाने ?" भनेर खरायो सिंहकहाँ ढिलो गयो।

अबेरसम्म केही खान नपाउँदा सिंहलाई खुब भोक लागेको थियो। उसलाई जनावरदेखि निकै रिस उठेको थियो। उसले खरायोलाई देख्नासाथ गर्जेर सोध्यो, "किन यति ढिलो आइस् ?"

खरायोले नरम भएर भन्यो, "महाराज ! मलाई हजुरजस्तै सिंहले बाटामा समायो । उसले मलाई खान लागेको थियो । मैले ऊसँग हजुरकहाँ भेट गरेर आउने बाचा गरें । अनि मात्र म यहाँ आउन सकें ।"

सिंहले अझै गर्जेर भन्यो, "मेरो राज्यमा अर्को सिंह कसरी आयो ? त्यो कहाँ छ, मलाई देखाइहाल् । म त्यसलाई जिउँदो छोड्दिनँ ।"

खरायोले "जो हुकुम महाराज" भनेर सिंहलाई आफू आएको बाटो लिएर गयो । खरायोले सिंहलाई एउटा इनार देखायो । उसले सिंहलाई भन्यो, "महाराज ! त्यो यही इनारमा लुकेको छ ।"

सिंहले इनारभित्र हेऱ्यो । उसले इनारमा अर्को सिंह देख्यो । उसलाई त्यो सिंह देखेर रिस उठ्यो । सिंह त्यसलाई मार्न इनारमा हाम फाल्यो । मूर्ख सिंहले आफ्नै छाया पनि चिनेन । ऊ इनारमा डुब्यो ।

जनावरहरूलाई अब सिंहको डर भएन । उनीहरू रमाएर बाँच्न पाउने भए । सबैले खरायोलाई स्याबासी दिए ।

शिक्षण निर्देशन :

- कथाका सुरुका पाठहरू शिक्षकले विद्यार्थीलाई हाउभाउसाथ पढेर सुनाउनुहोस् । बीचबीचमा 'के भयो ? अब के होला ?' जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।
- त्यसपछि विद्यार्थीलाई पढ्न लगाउनुहोस् ।
- उनीहरूले पढ्न नसकेका शब्द नमुनाका रूपमा पढेर सुनाउनुहोस् ।

अभ्यास

१. शिक्षकले सोधेका प्रश्नका उत्तर भन :

(क) वनमा कुनकुन जनावर बस्थे ?

(ख) वनको राजा को थियो ?

(ग) जनावरहरू कुन कुरामा सहमत भए ?

(घ) खरायो सिंहकहाँ किन ढिलो गयो ?

(ङ) खरायोले सिंहलाई कहाँ लिएर गयो ?

(च) सिंहले किन इनारमा हाम फाल्यो ?

२. शिक्षकले भनेको सुन र केको आवाज हो, भन :

> शिक्षक साथी । सम्भव भए टेप रेकर्डरबाट सुनाउनुहोस्, नत्र मुखैले तलका आवाज निकाली विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् :
>
> भ्या . . ., आइँ . . ., बाँ . . ., म्याउँ . . . भुकभुक, होक्काँ . . ., कुखुरी काँ . . ., ढुकुर कुरकुर, चुँचुँ . . . आदि ।

३. शिक्षकले भनेको सुन र तिमी पनि भन :

गैंडा	हात्ती	सिंह	मर्न	मऱ्यो	अर्को	गर्जे
सोध्यो	फर्कनु	बल्ल	राज्य	स्याबासी	फाल्यो	

४. अरूले सुन्ने गरी पढ :

(क) किन यति ढिलो आइस् ?

(ख) मर्नका लागि किन छिटो आउने ?

(ग) इनारमा सिंह लुकेको थिएन ।

५. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
वन	ओढार
गुफा	जङ्गल
बाचा	अबेर
आहारा	कबुल
गर्जनु	देश
ढिलो	खाना
राज्य	कराउनु

६. कापीमा सार :

वन	छाया	जनावर	बाघ
भालु	उनीहरू	अबेर	खुसी

७. चित्र हेरी छुटेका अक्षर राखेर सार :

बाँ .....

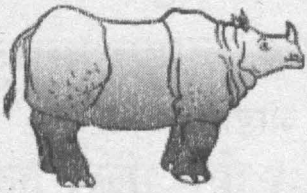

..... डा

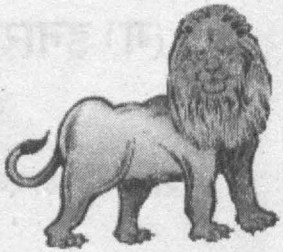

सिं .....

खरा .....

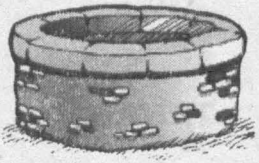

..... ना .....

८. तिमीलाई मन पर्ने जनावरको चित्र बनाएर नाम लेख ।

९. शिक्षकले भनेको सुनेर लेख :

१०. सिंह र खरायोको कथा सुनाऊ ।

> शिक्षक साथी । तलका शब्द स्पष्टसँग उच्चारण गरी विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् :
>
> एउटा, वन, जनावर, महाराज, हजुर, हुकुम, छाया, इनार, भालु, गैंडा आदि ।

पाठ ३

मौरीको मह

पढ :

मौसमी हेटौँडामा बस्छिन् । वैशाख महिनामा उनी बिरामी परिन् । उनलाई खोकी लागेको थियो । खोकी निको पार्न आमाले औषधी दिनुभयो । औषधी गुलियो थियो । मौसमीलाई औषधीको नाम जान्न मन लाग्यो ।

उनले आमासँग सोधिन्, "आमा, यो के औषधी हो ?"

आमाले भन्नुभयो, "यो मह हो, नानी ।"

उनले फेरि सोधिन्, "यो कसरी बन्छ त ?"

त्यही बेला एउटा मौरी उडेर आयो । आमाले त्यसलाई देखाउँदै भन्नुभयो, "यो मौरी हो । मौरी समूहमा बस्छन् । मौरी बस्ने ठाउँलाई घार भनिन्छ । मौरीहरू घारमा चाका बनाएर बस्छन् । एउटा घारमा धेरै मौरी हुन्छन् । घारमा मौरीको एउटा नाइके हुन्छ । त्यसलाई रानीमौरी भनिन्छ । मौरीले मह बनाउँछन् । मह उनीहरूको खाना हो ।"

मौसमीले आमाको कुरा ध्यान दिएर सुनिन् । उनलाई अझै जान्न मन लाग्यो । "आमा, अरू कुरा पनि भन्नुहोस् न ।" मौसमीले खुसी हुँदै भनिन् ।

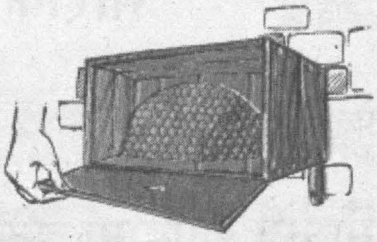

आमाले मौरीका बारेमा धेरै कुरा भन्नुभ । मौरीलाई फूलको रस मन पर्छ । उनीहरू फूलमा बस्छन् र रस चुस्छन् ।

मौरीले आफ्नो चाकामा रस जम्मा गर्छन् । एक थोपा मह बनाउन मौरीले धेरै फूलबाट रस ल्याउनुपर्छ । रस बटुल्न मौरीहरू टाढाटाढा पुग्छन् । मह बनाउन उनीहरूले धेरै मिहिनेत गर्छन् । तिमीले खाएको औषधी त्यही मह हो, नानी !

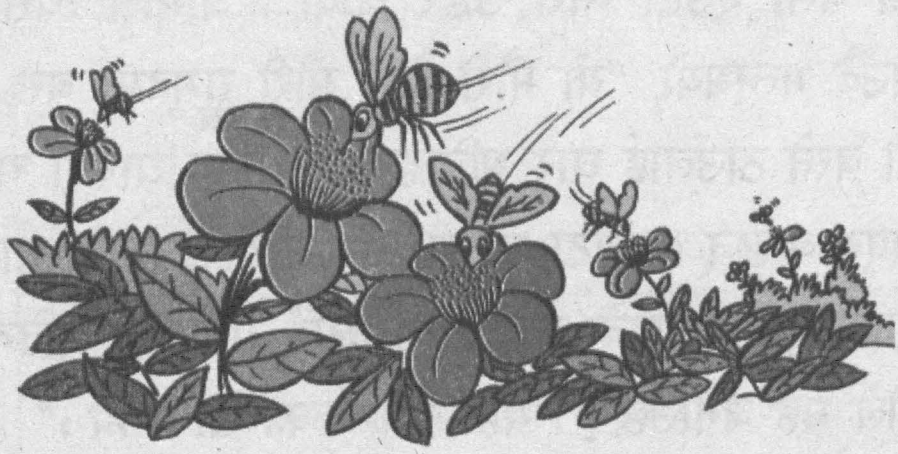

शिक्षण निर्देशन :

- यो पाठ सुरु गर्दा मौरीका बारेमा छलफल गरेर विद्यार्थीलाई पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।
- उनीहरूले पढ्न नसकेका कुरा पढेर सुनाउनुहोस् ।
- मौरीका बारेमा प्रश्नोत्तर र छलफल गराएर पाठलाई रोचक बनाउनुहोस् ।

अभ्यास

१. शिक्षकले सोधेका प्रश्न सुन र उत्तर भन :

(क) मौसमीलाई के भएको थियो ?

(ख) मौसमीलाई आमाले के दिनुभयो ?

(ग) मौरी कहाँ बस्छन् ?

(घ) मौरीले कसरी मह बनाउँछन् ?

(ङ) घारको नाइकेलाई के भनिन्छ ?

२. शिक्षकले भनेको सुन र तिमी पनि भन :

औषधी ढकमक्क पक्कै उपयोगी

सुँड निस्कन्छन् बटुल्छन्

३. महजस्तै गुलिया अन्य केके खानेकुरा हुन्छन्, भन ।

४. मौरीजस्तै तिमीले नाम जानेका पाँचओटा किराको नाम भन ।

५. चित्र हेर र मिल्ने शब्दमा घेरा लगाऊ :

मोरी
मौरी
मैरी

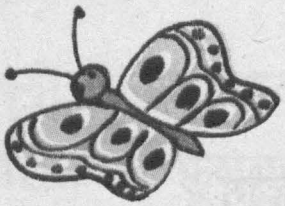

पतुली
पुलित
पुतली

ओषधी
औषधी
असौधी

फूल
पुल
फुल

६. ठीक शब्द छानेर लेख :

(क) मौरी ..... हुन्छ । | अल्छी | मिहिनेती |

(क) मौरी बस्ने ठाउँलाई ..... भनिन्छ । | घर | घार |

(क) मह मौरीको ..... हो । | औषधी | खाना |

७. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
बिरामी	ओखती
औषधी	काम लाग्ने
उपयोगी	बिसन्चो
रस	नेता
नाइके	झोल

८. पढेर साथीहरूलाई सुनाऊ :

पुतलीहरू पनि किरा हुन् । पुतलीले फूलको रस चुस्छन् । पुतलीहरू आकाशमा उड्छन् । पुतलीहरू विभिन्न रङका हुन्छन् । पुतली राता, पहेँला, सेता र रङ्गीचङ्गी हुन्छन् । मलाई पुतलीहरू मन पर्छन् ।

९. कापीमा सार :

हेटौंडा	वैशाख	रानीमौरी	मिहिनेती	उपयोगी

१०. चित्र हेरेर नाम लेख :

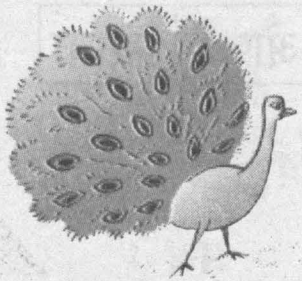

....

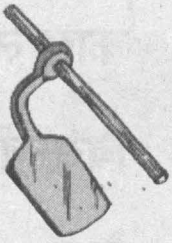

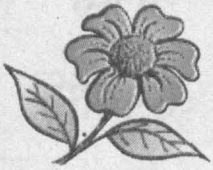

....

११. तिमीलाई मन पर्ने कुनै एउटा चराको चित्र बनाएर नाम लेख ।

१२. शिक्षकले भनेको सुन र लेख :

शिक्षक साथी । तलका शब्द तथा वाक्य स्पष्ट उच्चारण गरेर विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् । उनीहरूले लेख्दा विशेष ध्यान दिनुहोस् र गल्ती गरेका ठाउँमा तत्काल सुधार गरिदिनुहोस् :

फूल, किरो, छोरी, औषधी

मह खाएर खोकी हटाऊ ।

पाठ ४

दीपक र प्रहरी दाइ

सुन र तिमी पनि पढ :

एकदिन बुबाले दीपकलाई सहर लानुभयो । सहरमा जात्रा लागेको रहेछ । जात्रा देखाउनेहरूमध्ये कसैले अनुहारमा कालो दलेका थिए । कसैले नक्कली दारीजुँगा लगाएका थिए । कसैले मखुन्डो लगाएका थिए । जात्रा देखेर दीपक रमायो ।

जात्रामा भिड थियो । दीपकले बुबाको हात समाउन बिर्सेछ । दीपक छुट्यो । दीपकले पछाडि हेऱ्यो । बुबा कता जानुभयो कता ! दीपकले बुबालाई यताउति खोज्यो । उसले बुबालाई भेट्टाउन सकेन । उसलाई आफू हराएको थाहा भयो । अब घर कसरी जाने ? दीपकलाई आपत् पऱ्यो ।

दीपकले नजिकै चौकीमा प्रहरी देख्यो। उसले आपत् परेका मानिसलाई प्रहरीले सहयोग गर्छन् भन्ने सुनेको थियो। त्यसैले ऊ प्रहरीकहाँ गयो।

दीपक : नमस्कार, प्रहरी दाइ !

प्रहरी : नमस्कार, तिमी को हौ ?

दीपक : मेरो नाम दीपक गुरुङ हो।

प्रहरी : तिम्रो घर कहाँ हो ?

दीपक : मेरो घर पल्लो गाउँमा हो।

प्रहरी : यहाँ किन आयौ त ?

दीपक : बुबा भिडमा छुट्नुभयो। त्यसैले खबर गर्न आएको।

प्रहरी : ए ! कहाँ छुट्नुभयो त ? तिम्रा बुबाको नाम के हो ?

दीपक : मेरा बुबाको नाम मेघबहादुर गुरुङ हो। उहाँ यही भिडमा छुट्नुभयो।

प्रहरी दाइले तुरुन्तै माइकबाट भन्नुभयो, "मेघबहादुर गुरुङ कहाँ हुनुहुन्छ ? तपाईंका छोरा दीपक यहाँ छन्। तुरुन्त यहाँ आउनुहोला।"

एकै छिनमा बुबा आउनुभयो । बुबालाई देखेर दीपक धेरै खुसी भयो । बुबाले प्रहरीलाई धन्यवाद दिनुभयो । दीपकले पनि प्रहरीलाई धन्यवाद दियो ।

शिक्षण निर्देशन :

- यो पाठ सुरु गर्दा विद्यार्थीलाई उनीहरू हाट, बजार, जात्रा, मेला आदि घुम्न गएका छन् कि, सोध्नुहोस् । कोही विद्यार्थीले गएको छु भन्छन् । उनीहरूलाई त्यहाँ के देख्यौ, कोही मानिससँग कुराकानी गऱ्यौ कि, केके भनेर कुराकानी गऱ्यौ, त्यहाँ हरायौ कि भन्नेजस्ता प्रश्न गर्नुहोस् ।
- छोटो समयको प्रश्नोत्तरपछि 'जात्रामा हराएको केटाका बारेमा थाहा छ' भनेर प्रसङ्ग जोड्नुहोस् र हाउभाउसाथ पाठ वाचन गरेर सुनाउनुहोस् ।
- त्यसपछि विद्यार्थीलाई दीपक र प्रहरीको संवाद अभिनय गराउनुहोस् ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न सुन र उत्तर भन :

(क) दीपक कहाँ गयो ?

(ख) जात्रा देखाउने मानिसले केके लगाएका थिए ?

(ग) दीपकलाई के थाहा भयो ?

(घ) दीपकको घर कहाँ छ ?

(ङ) दीपकका बुबाको नाम के हो ?

(च) दीपकले कसलाई खोज्यो ?

(छ) तिमी हरायौ भने के गर्छौ ?

२. शिक्षकले भनेको सुन र गर :

शिक्षक साथी । तलका वाक्य पढ्नुहोस् र विद्यार्थीलाई ती निर्देशनअनुसार क्रियाकलाप गराउनुहोस् :

नेपाली किताब देखाऊ । दायाँ हातले कलम देखाऊ । बायाँ हातले कलम देखाऊ । दुवै हात जोड । दायाँ हात मुठी पार ।

३. सुन र भन :

जात्रा	जुँगा	नक्कली	मखुन्डो
बिर्सेछ	हेऱ्यो	खोज्यो	पऱ्यो
देख्यो	नमस्कार	प्रहरी	छुट्नु

४. तलको चित्रमा केके देख्छौ, बताऊ :

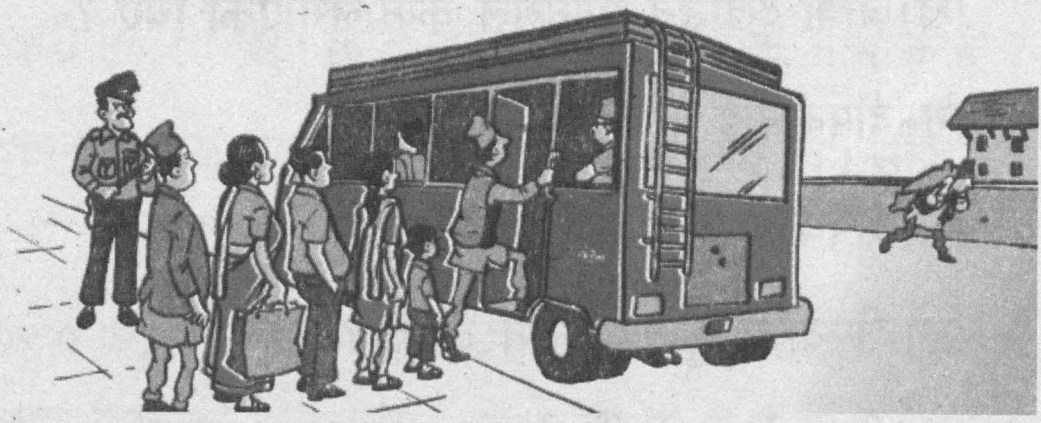

५. दीपक र प्रहरीबीच भएको कुराँकानी पढेर सुनाऊ ।

६. तिमी र तिम्रो साथी अनिता र पसले बनेर तलको कुराकानी गर :

अनिता : नमस्कार, पसले दाइ !

पसले : नमस्कार !

अनिता : चिनी छ, दाइ ?

पसले : छ, कति दिऊँ ।

अनिता : एक किलाको कति पर्छ ?

पसले : चालीस रुपियाँ ।

अनिता : एक किलो दिनुहोस् न ।

पसले : ल लेऊ ।

अनिता : धन्यवाद, दाइ !

७. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
भिड	बनावटी
नक्कली	भुल्नु
अनुहार	हुल
बिर्सनु	मुख
आपत्	मदत
सहयोग	अप्ठेरो

८. कापीमा सार :

(क) थैली अनौ कौसी कोपिला मोहोर

(ख) बुबालाई देखेर दीपक धेरै खुसी भयो ।

९. चित्र हेरेर नाम लेख :

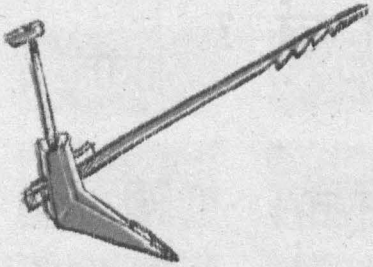

....

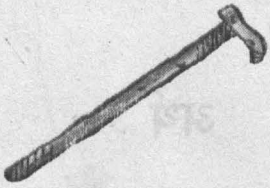

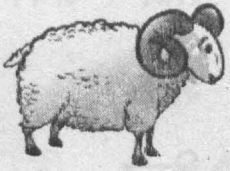

....

१०. शिक्षकले भनेको सुनेर लेख :

शिक्षक साथी । तलका शब्द र वाक्य पढेर विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् :

(क) कालो, सेतो, पहेँलो, गोरो, दौरा

(ख) मेरो नाम दीपक हो ।

(ग) मेरा बुबाको नाम मेघबहादुर हो ।

११. मिल्ने शब्द राखेर तलका वाक्य सार :

(क) तपाईं ..... । | आऊ | आउनुहोस् |

(ख) तिमी ..... । | आऊ | आउनुहोस् |

(ग) तँ ..... । | आउनुहोस् | आइज |

१२. तलका वाक्यमा शब्द यताउता परेका छन्, क्रम मिलाएर सार :

(क) छु असल म ।

(ख) गीता हो केटी ।

(ग) खाना तिमी खाऊ ।

(घ) छ भाइ मेरो ।

(ङ) छ ज्ञानी पेमा ।

(च) तिमी छौ सफा ।

१३. हाटबजारमा गएका बेला तिमी हरायौ भने केके गर्छौं, क्रमैसँग लेख ।

पाठ ५

झन्डा फरर

- माधवप्रसाद घिमिरे

शिक्षकले गाएको सुन र गाऊ :

दिउँसो लाग्ने घाम राति लाग्ने जून
एकैचोटि लागे कस्तो हुन्थ्यो भन !
यति कुरा हेर्न कति रहर
नेपालको झन्डा हेर फरर !

दाजुजस्तो घाम बहिनीजस्ती जून
एकैचोटि हाँसे कस्तो हुन्थ्यो भन !
यति कुरा हेर्न कति रहर
नेपालको झन्डा हेर फरर !

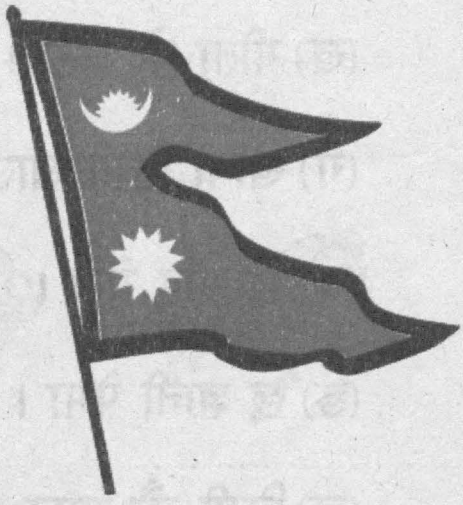

ज्ञानजस्तो घाम गुनजस्ती जून
एकैचोटि पाए कस्तो हुन्थ्यो भन ।
यति कुरा हेर्न कति रहर
नेपालको झन्डा हेर फरर !

शिक्षण निर्देशन :

- यो पाठ शिक्षण गर्दा पाठ एकमा दिएको निर्देशनअनुसार छलफल गराउनुहोस् ।
- बीचबीच 'केले दिउँसो उज्यालो गराउँछ, केले राति उज्यालो गराउँछ' जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् ।
- यो पाठ शिक्षण गर्दा नेपालको झन्डा प्रदर्शन गर्नुहोस् ।

अभ्यास

१. तिमीले जानेको एउटा गीत गाएर सुनाऊ ।

२. शिक्षकले भनेको वाक्य सुन र त्यो वाक्य आफू नजिकको साथीलाई सुनाऊ :

> शिक्षक साथी । विद्यार्थीलाई तल दिइएजस्ता वाक्य सुनाउनुहोस् । एक पटकमा एउटा मात्र वाक्य सुनाउनुहोस् ।
>
> (क) हाम्रो देश नेपाल हो ।
>
> (ख) नेपालको झन्डामा घाम र जून छन् ।
>
> (ग) शनिवार सधैँ छुट्टी हुन्छ ।
>
> (घ) हामी चार बजे घर जान्छौँ ।

३. सुन, भन र लेख :

झन्डा	लाग्ने	जस्तो	कस्तो
ज्ञान	एकैचोटि	हुन्थ्यो	फरर

४. नेपालको झन्डाको चित्र बनाऊ र त्यसमा केके छन्, समूहमा छलफल गर ।

५. तलका शब्द र वाक्य पढेर सुनाऊ अनि कापीमा सार :

(क) अंश हंस संसार कंस

(ख) दौरा सुरुवाल कोट टोपी गुनिउँ

(ग) तिमीलाई कालो टोपी सुहायो ।

(घ) संसारमा धेरै देश छन् । सबै देशका झन्डा छन् । सबैजसो देशका झन्डा चारकुने छन् । नेपालको झन्डा तीनकुने छ । हामी नेपालको झन्डालाई माया गरौँ ।

६. तलका चित्र हेरेर नाम लेख :

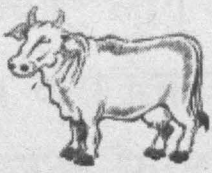

गा..... डाँ..... टो..... को.....

७. मिल्ने शब्द राखेर तलका वाक्य सार :

(क) म ..... । | पढ्छु | पढ्छ |

(ख) तिमी ..... । | पढ्छु | पढ्छौ |

(ग) हामी ..... । | पढ्छु | पढ्छौँ |

(घ) केटा ..... । | पढ्छ | पढ्छे |

(ङ) केटी ..... । | पढ्छ | पढ्छे |

पाठ ६

चलाख फ्याउरो

पढ :

रूखमा एउटा काग बसेको थियो । कागको चुच्चामा एक चोक्टो मासु थियो । एउटा फ्याउरो घुम्दै रूखको फेदमा आयो । फ्याउराले कागका चुच्चोमा मासुको चोक्टो देख्यो । फ्याउरालाई त्यो मासु खान मन लाग्यो ।

फ्याउरो चलाख थियो । उसले कागलाई फकाउन थाल्यो । उसले भन्यो, "काग भाइ, तिमी धेरै राम्रा छौ । तिम्रो चुच्चो राम्रो छ । पखेटा राम्रा छन् । खुट्टा पनि राम्रा छन् । तिमी उडेर जताततै जान सक्छौ ।"

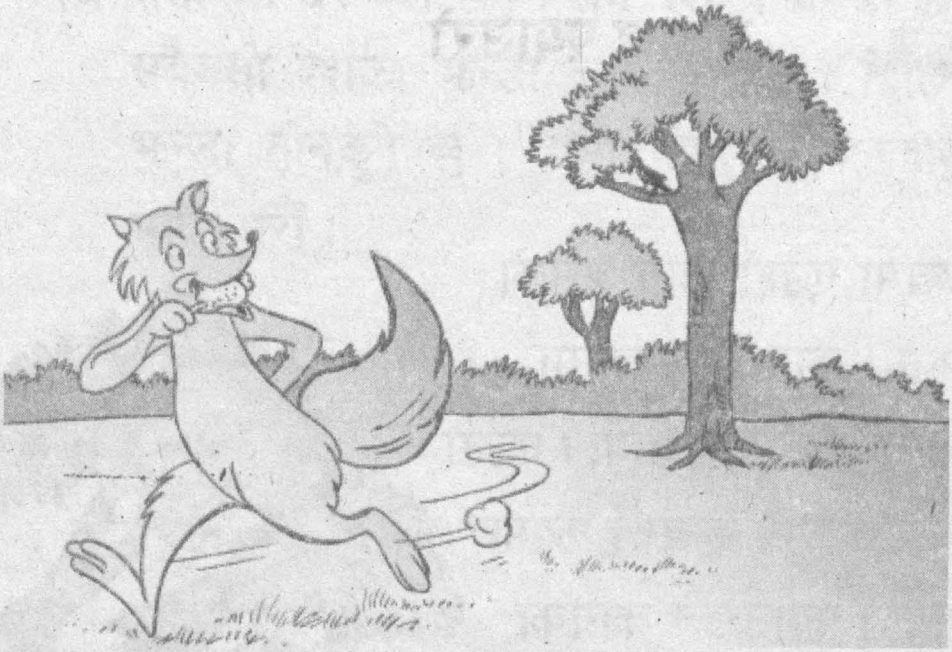

फ्याउराका कुराले काग मक्ख पऱ्यो । उसलाई फ्याउराले उल्लु बनाउँदै छ भन्ने थाहै भएन । फ्याउराले फेरि भन्यो, "तर तिमीलाई गीत गाउन आउँदैन ।"

"मलाई गीत गाउन पनि आउँछ" भन्न कागले चुच्चो खोल्यो । चुच्चो खोल्नासाथ मासुको चोक्टो भुइँमा खस्यो । फ्याउराले मासुको चोक्टो एकै गाँस पाऱ्यो । काग जिल्ल पऱ्यो ।

फ्याउराले हाँस्दै भन्यो, "फेरि पनि मासु ल्याउनू है ।"

शिक्षण निर्देशन :

- यो पाठ सुरु गर्दा विद्यार्थीहरूलाई पाठका चित्रबारे छलफल गराएर उनीहरूलाई पालैपालो पढ्न लगाउनुहोस् ।
- उनीहरूले पढ्न नसकेका कुरा पढेर सुनाउनुहोस् ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न सुन र उत्तर भन :

(क) कागको चुच्चामा के थियो ?

(ख) फ्याउरो कस्तो थियो ?

(ग) फ्याउराले कागका केके कुरा राम्रा छन् भन्यो ?

(घ) कागलाई के कुरा थाहा भएन ?

(ङ) फ्याउराले कागलाई के कुरा आउँदैन भन्यो ?

(च) काग़ किन जिल्ल पऱ्यो ?

(छ) फ्याउराले हाँस्दै के भन्यो ?

२. सुन र भन :

फ्याउरो चोक्टो चुच्चो घुम्दै राम्रो खुट्टा

मक्ख सक्छौ उल्लु खोल्नासाथ

खस्यो जिल्ल हाँस्दै ल्याउनू

३. फ्याउराले कागलाई गीत गाउन आउँदैन भनेर किन भन्यो, छलफल गरेर उत्तर भन ।

४. तलका शब्द पढ :

चुच्चो	खुट्टा	मक्ख	उल्लु	जिल्ल
चल्लो	किल्ला	जिल्ला	सिल्ली	पट्टी
लड्डु	जग्गा	कच्चा	बच्चो	ढकमक्क
ठक्कर	खच्चड	हात्ती	भुस्सा	हुस्सु

५. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
चलाख	टुक्रो
चोक्टो	खुसी पार्नु
फकाउनु	बाठो
मक्ख	हिस्स
उल्लु	खुसी
जिल्ल	मूर्ख

६. कापीमा सार :

(क) मक्ख ढकमक्क टन्न जिल्ल अलमल्ल

(ख) छट्टुले बच्चो भेट्टायो ।

(ग) ठट्टा मज्जा नगर ।

७. मिल्ने शब्द राखेर वाक्य सार :

चलाख	मक्ख	उल्लु	जिल्ल

(क) नयाँ लुगा लगाएर बहिनी ..... परी ।

(ख) सानो केटो ..... थियो ।

(ग) तिम्रा कुराले म ..... परेँ ।

(घ) फ्याउराले कागलाई ..... बनायो ।

८. तलको तालिकाबाट मिल्ने वाक्य बनाऊ :

केटो	
केटी	हिँड्छन् ।
केटाहरू	हिँड्छ ।
केटीहरू	हिँड्छे ।

९. चलाख फ्याउराको कथा सुनाऊ ।

पाठ ७

गुनिलो जनावर गाई

पढ :

राधाका घरमा गाई छ । त्यो गाई कालो छ । त्यस गाईको नाम कलौरी हो । कलौरीको एउटा बाछो छ । बाछाको जिउ कतै कालो कतै सेतो छ । त्यसको नाम तिल्के हो ।

कलौरीले घाँस, पराल र कुँडो खान्छ । तिल्के घाँस खान सक्दैन । तिल्के आफ्नै आमाको दूध चुस्छ ।

कलौरीले तिल्केलाई माया गर्छ । कलौरी तिल्केको जिउ चाट्छ । आमाले जिउ चाट्दा तिल्के सन्चो मान्छ । कलौरी गाईले दूध दिन्छ । राधाका बुबाले दूधबाट दही बनाउनुहुन्छ । उहाँले दहीबाट मही र नौनी बनाउनुहुन्छ । राधाका परिवार दूध र दूधबाट बनेका खानेकुरा खान्छन् । गाईको दूधदहीलाई गोरस पनि भनिन्छ । राधाका परिवार गोरस खाएर मोटाघाटा र बलिया भएका छन् । उनीहरू दूध, घिउ बेचेर पैसा पनि कमाउँछन् ।

गाईको गोबर राम्रो मल हो । गोबर मलबाट बोटबिरुवा सप्रन्छन् । राधाको परिवारले खेतबारीमा गोबर हाल्छन् । गोबरले खेतबारी मलिलो भएको छ । त्यहाँ धेरै सागपात र अन्न उब्जन्छ । राधा गोबरले घर पनि लिप्छिन् ।

कलौरीको तिल्के बाछो बढेर गोरु हुन्छ । तिल्केले खेतबारी जोत्छ । कलौरीका गुनैगुन छन् । अरू गाईका पनि यस्तै गुन हुन्छन् ।

शिक्षण निर्देशन :

- यो पाठ सुरु गर्दा गाईका बारेमा विभिन्न प्रश्न सोधेर छलफल गर्नुहोस् र विद्यार्थीलाई पालैपालो पाठ पढ्न लगाउनुहोस् ।
- उनीहरूले पढ्न नसकेका शब्द पढेर सुनाइदिई सच्याइदिनुहोस् ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न सुनेर उत्तर भन :

(क) राधाको गाईको नाम के हो ?

(ख) बाछाको नाम के हो ?

(ग) गाईले केके खान्छ ?

(घ) राधाका बुबाले दूधबाट केके बनाउनुहुन्छ ?

(ङ) राधाका परिवारले गोबर के गर्छन् ?

(च) तिल्के ठूलो भएर के गर्छ ?

(छ) गाई कस्तो जनावर हो ?

२. **शिक्षकले भनेको वाक्य सुनेर साथीलाई सुनाऊ :**

शिक्षक साथी ! विद्यार्थीलाई तल दिएजस्ता वाक्य सुनाउनुहोस् । एक पटकमा एउटा मात्र वाक्य सुनाउनुहोस् ।

(क) गाई गुनिलो जनावर हो ।

(ख) गोबरले बोटबिरुवा सप्रन्छन् ।

(ग) गोरुले खेतबारी जोत्छ ।

(घ) गाई नेपालको राष्ट्रिय जनावर हो ।

३. **शिक्षकले भनेको सुन र तिमी पनि भन :**

तिल्के	खान्छ	चुस्छ	चाट्छ
सन्चो	मान्छ	दिन्छ	सप्रन्छ
उब्जन्छ	लिप्छिन्	जोत्छ	राष्ट्रिय

४. **तिमीले देखेको कुनै एक जनावरका बारेमा बताऊ ।**

५. **माथिको पाठ पढ र आधा अक्षरले बनेका दसओटा शब्द भन ।**

जस्तै : तिल्के

६. तलका शब्द पढेर सुनाऊ :

घण्ट	पन्जा	इच्छा	घ्याम्पा
बस्छ	उठ्छ	ट्याङ्की	अन्न

७. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
कुँडो	राम्रो हुनु
सन्चो	गाईको खाना
सप्रनु	आनन्द
अन्न	फल्नु
उब्जनु	राष्ट्रको
राष्ट्रिय	धान, मकै, गहुँ

८. पढ र कापीमा सार :

(क) राधाका घरमा गाई छ ।

(ख) कलौरीको एउटा बाछो छ ।

(ग) गाईको दूधदहीलाई गोरस पनि भनिन्छ ।

(घ) झिल्केका हातमा बुट्टे पन्जा छन् ।

(ङ) कलौरीले तिल्केको जिउ चाट्छ ।

शिक्षक साथी । यी वाक्य उदाहरण मात्र हुन् । तपाईंले यस पाठ्यपुस्तकमा भएका यस्ता अभ्यास गराउँदा आफैंले अरू शब्द र वाक्य दिई लेख्न लगाएर प्रशस्त अभ्यास गराउनुपर्छ ।

९. तलका शब्दमा कुन अक्षर आधा बनाउने हो, बनाएर सार :

सुतनु	बोलनु	भननु	उठनु	उडनु
घण्ट	झयाल	फलनु	वाकय	शबद

१०. तल दिएका मिल्ने शब्द राखेर वाक्य सार :

सन्चो	अन्न	उब्जन्छ	कुँडो

(क) गाईले ..... खान्छ ।

(ख) मानिस ..... खाएर बाँच्छन् ।

(ग) मलिलो खेतमा धेरै धान ..... ।

(घ) आज मलाई ..... छैन ।

११. तलका तालिकाबाट चारओटा मिल्ने वाक्य बनाऊ :

जस्तै : आमा भात खानुहुन्छ ।

आमा		खान्छु ।
म		खान्छौं ।
भाइ	भात	खान्छ ।
बहिनी		खान्छे ।
हामी		खानुहुन्छ ।

पाठ ८

मामामाइजू

सुन र पढ :

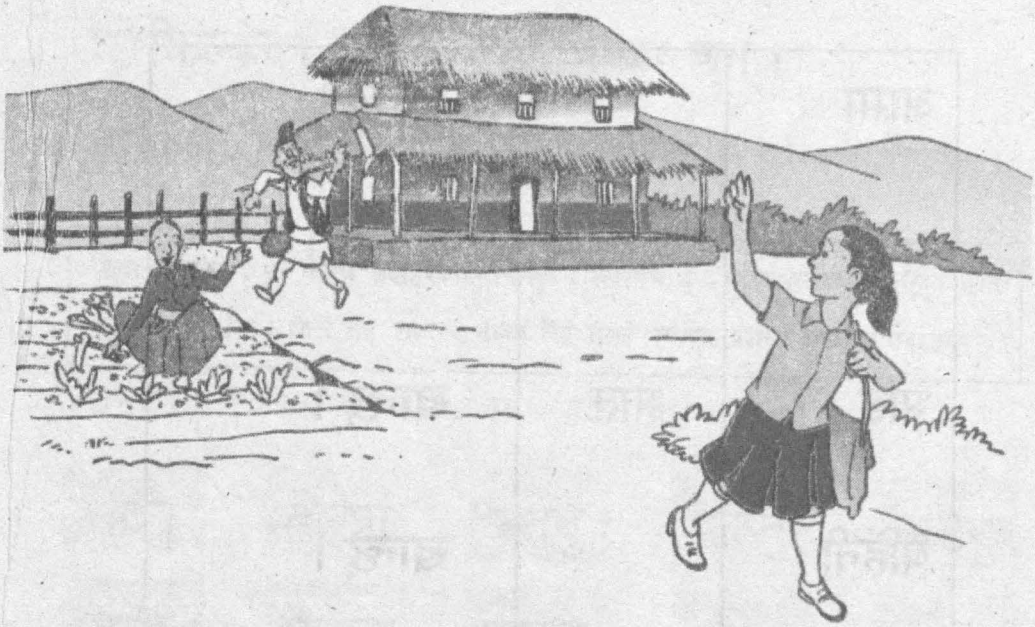

उर्मिला दुई कक्षामा पढ्छिन । उर्मिलाको घर हर्कपुरमा छ । उर्मिलाका बुबाको नाम बिर्खबहादुर हो । उनकी आमाको नाम तीर्थमाया हो । उनका दाजुको नाम उपेन्द्र हो । बिदाको दिन उर्मिला घरको हेरचाह गर्छिन् । उपेन्द्र खर्कमा बाख्रा चराउन सहयोग गर्छन् । बुबाआमा खेतबारीमा काम गर्नुहुन्छ ।

शनिबारको दिन थियो । उर्मिला घर कुरेर बसेकी थिइन् । त्यसै दिन उर्मिलाका मामामाइजू आउनुभयो । मामामाइजूलाई देखेर उर्मिला खुसी भइन् ।

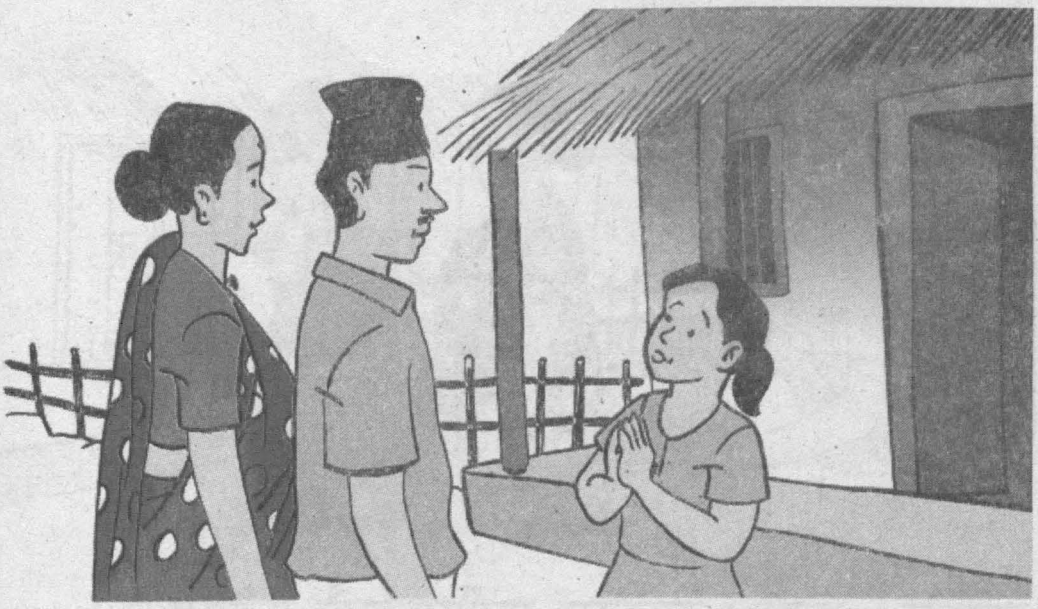

उर्मिला : नमस्कार मामा, नमस्कार माइजू !

मामामाइजू : नमस्कार, के छ तिम्रो खबर ?

उर्मिला : राम्रै छ । हजुरहरूलाई सन्चै छ ?

मामा : सन्चै छ, आमा खोइ त ?

उर्मिला : आमा बारीमा काँक्राफर्सी रोप्दै हुनुहुन्छ । आज आकाशमा कच्याङकुरुङ देखिएका थिए नि !

मामा : बुबा कहाँ जानुभयो नि ?

उर्मिला : मार्से खेतमा ।

मामा : आमालाई बोलाऊ न त ।

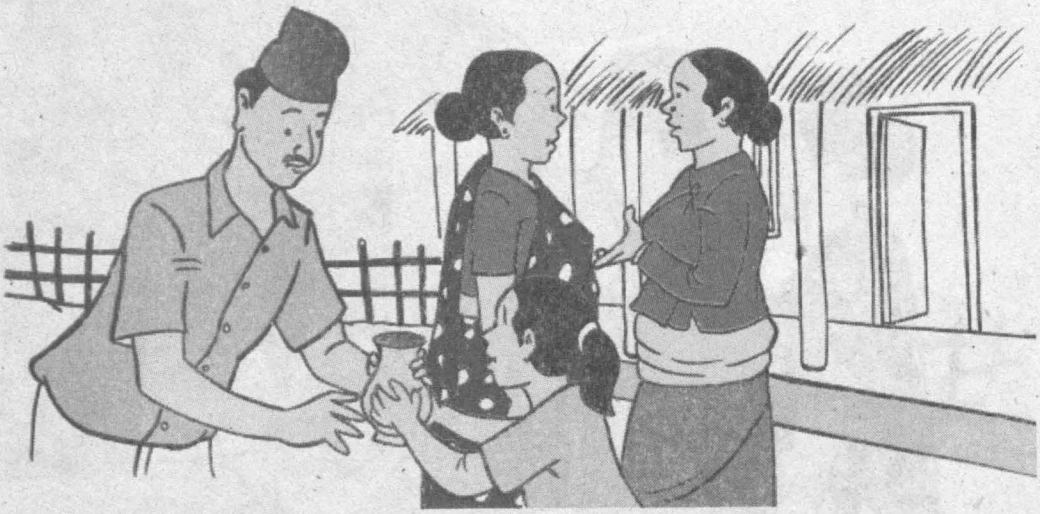

उर्मिला : हवस् । हजुरहरू कुर्सीमा बस्दै गर्नुहोस् है !

उर्मिलाले अम्खोरामा पानी ल्याएर मामामाइजूलाई दिइन् । उनले आमालाई बोलाइन् । आमा र मामामाइजूले कुरा गर्नुभयो । केही बेरमा खुट्टो खोच्याउँदै बुबा पनि आउनुभयो ।

"बुबा के भयो ?" उर्मिलाले सोधिन् ।

"बाटामा चिप्लेर लडेँ । खुट्टो मर्किएछ ।"

मामाले बुबाको खुट्टो हेर्नुभयो । उहाँले औषधी पनि बनाउनुभयो । उहाँले बुबाको खुट्टामा औषधी लगाएर काम्रो बाँधिदिनुभयो ।

शिक्षण निर्देशन :

यो पाठ सुरु गर्दा 'आमाका दाजुभाइलाई के भनिन्छ ? तिमी मामाघर जान्छौ ? मामामाइजू तिम्रा घरमा आउनुहुन्छ ?' जस्ता प्रश्न सोध्नुहोस् र हाउभाउसाथ पाठ वाचन गरेर सुनाउनुहोस् ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न सुन र उत्तर भन :

(क) उर्मिलाको घर कहाँ छ ?

(ख) उर्मिला बिदाको दिन के गर्छिन् ?

(ग) उपेन्द्र बिदामा के गर्छ ?

(घ) आमा के गर्दै हुनुहुन्थ्यो ?

(ङ) बुबालाई के भएछ ?

(च) मामाले बुबाको खुट्टामा के गर्नुभयो ?

२. शिक्षकले भनेको सुन र सुनेका कुरा साथीलाई बताऊ :

> शिक्षक साथी ! तलका वाक्य र अरू यस्तै वाक्य विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् र घरमा यसै गर्न अभिप्रेरित गर्नुहोस् :
>
> दिनदिनै हातमुख धुनुपर्छ ।
> बिहानबेलुकी दाँत माझ्नुपर्छ ।
> शरीर सधैँ सफा राख्नुपर्छ ।

३. शिक्षकले भनेका शब्द सुन र तिमी पनि भन :

उर्मिला उपेन्द्र बिर्खबहादुर हर्कपुर गर्छिन्

खर्क बाख्रो काँक्रा फर्सी कुर्सी पिर्का

कच्याङकुरुङ खोच्याउँदै मर्किएछ काम्रो

४. तलको चित्रमा केके देख्छौ, भन :

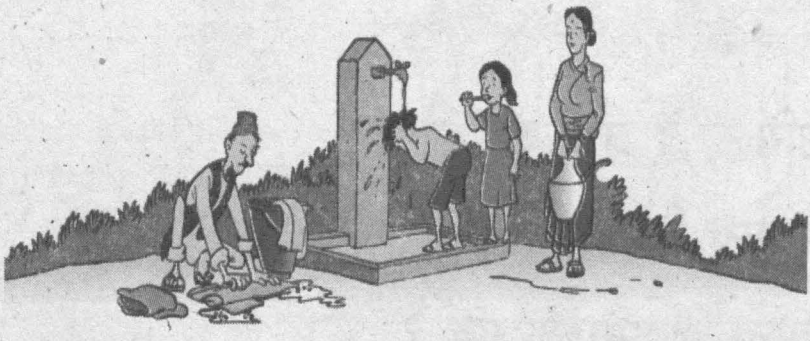

५. तिमी र तिम्रो साथी उमा र हजुरबा भएर तलको कुराकानी गर :

उमा : नमस्कार, हजुरबा !

हजुरबा : नमस्ते, नानी ! मैले तिमीलाई चिनिनँ त ।

उमा : मेरो नाम उमा हो, हजुरबा ।

हजुरबा : यहाँ किन आयौ त, नानी ?

उमा : मामाघर आएकी ।

हजुरबा : ए, को हो तिम्रो मामा ?

उमा : मेरा मामाको नाम नयनबहादुर हो । तर मैले मेरो मामाघर चिन्नै सकिनँ । कुन होला हजुरबा, मेरो मामाघर ?

हजुरबा : सिधै जाऊ । त्यो धारानेरको पहेँलो घर त हो नि !

उमा : हवस्, हजुरबा !

६. तलका शब्द पढ :

काँक्रो	काम्रो	चाम्रो	कोक्रो	बाख्रो	गाग्रो
बज्र	ट्रक	कुप्रो	कुर्सी	खर्क	पिर्का
म्‍यो	प्‍यो	झ्‍यो	‍्याल	प्रमोद	पेट्रोल
राम्रो	उर्मिला	पूर्णिमा	मर्कियो	कच्याङकुरुङ	

७. उर्मिला र मामाको कुराकानी पढेर सुनाऊ ।

८. तलका शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
खर्क	चराको जाति
कच्याङकुरुङ	जनावर चर्ने ठाउँ
तिर्खा	मेच
कुर्सी	काठको पिरा
पिर्का	प्यास

९. कापीमा सार :

(क)

उर्मिला	खर्क	फर्सी	सर्प	मर्कियो
प्रमोद	कोक्रो	बाखो	जुम्रो	पेट्रोल
ट्रक	झऱ्यो	पऱ्यो	भऱ्याङ	बज्र

(ख) भऱ्याङबाट फर्सी झऱ्यो ।

१०. चित्र हेरेर नाम लेख :

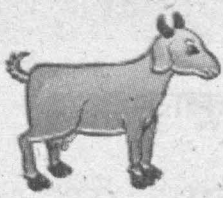

.....

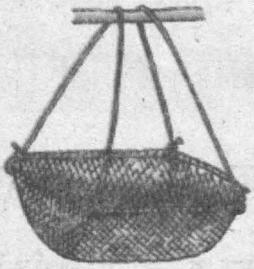

.....

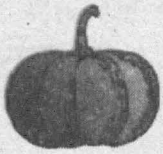

.....

.....

.....

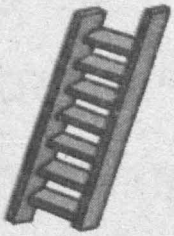

.....

११. तलका शब्द राखेर वाक्य सार :

गर्छ	खर्क	पिर्का	तिर्खा

(क) मलाई ..... लाग्यो ।

(ख) ..... मा बाख्रा चर्छन् ।

(ग) भाइ ..... मा बस्यो ।

(घ) कुकुरले घरको हेरचाह ..... ।

१२. तलको तालिकाबाट चारओटा मिल्ने वाक्य बनाऊ :

म		गर्छ ।
तिमी		गर्छु ।
ऊ	काम	गर्छौं ।
हामी		गर्छौं ।

पाठ ९

पुस्तक

- रामबाबु सुवेदी

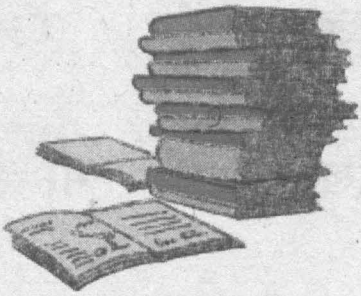

शिक्षकले गाएको सुन र गाऊ :

पुस्तकका पानामा
अक्षरका दाना छन्
दाना ठूलासाना छन्
तिनैमा छ मेरो मन ।

पुस्तकका गातामा
भित्र पातैपातामा
चित्र थरीथरीका
चिरिबिरी चरीका

कतै मीठा कविता
कतै मीठा कहानी
पढ्ने लेख्ने मान्छेले
पाउँछ राम्रो बिहानी

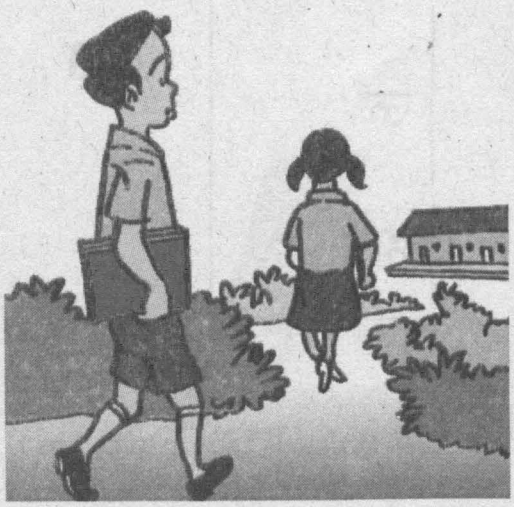

अक्षर टिपी खाऊँ कि
माला उनी लाऊँ कि
पुस्तक तँलाई पढेर
संसार घुम्न जाऊँ कि ।

शिक्षक साथी ! यो कविता लयबोधका लागि मात्र राखिएको हो, यसको भावबोध गराउनु आवश्यक छैन ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न सुन र उत्तर भन :

(क) पुस्तकका पानामा केका चित्र छन् ?

(ख) पुस्तकमा मीठा कुरा के छन् ?

(घ) पढ्ने लेख्ने मान्छेले के पाउँछ ?

२. तलका शब्द सुन र भन :

अक्षर पुस्तक चित्र चिरिबिरी थरीथरी स्कुल

३. तिमीले जानेको एउटा गीत गाएर सुनाऊ ।

४. तिम्रो नेपाली किताबमा केके छन्, छलफल गरेर भन ।

५. तलका शब्द र वाक्य पढेर सुनाऊ :

(क) मान्छे पुस्तक चिरिबिरी अक्षर पच्चीस

चम्चा पर्व सर्प बोक्रो गाग्रो

(ख) हामी पुस्तक च्यापेर स्कुल जान्छौँ ।

६. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
पुस्तक	भिन्नाभिन्नै
थरीथरी	किताब
कहानी	बाँचेको समय
जीवनी	कथा

७. कापीमा सार :

(क) अक्षर थरीथरी चिरिबिरी च्यापेर

स्कुल राम्रो धन्यवाद नमस्कार

(ख) सुन्तलाको बोक्रो औषधी हो ।

८. चित्र हेरेर लेख :

झ..... पु..... च.....

९. मिल्ने शब्द राखेर वाक्य पूरा गर :

दाना पाना कथा कविता

(क) आमाले..... सुनाउनुहुन्छ ।

(ख) कविले..... लेख्छन् ।

(ग) किताबमा धेरै..... हुन्छन् ।

(घ) स्याउको रूखमा स्याउका..... छन् ।

१०. तलको तालिकाबाट पाँचओटा मिल्ने वाक्य बनाऊ :

भाइ		
बहिनी		जान्छ ।
केटो	घर	जान्छे ।
केटी		

पाठ १०

मान्छेको बुद्धि

चित्र हेरेर पढ :

एउटा किसान गोरु पिट्दै हलो जोतिरहेको थियो । त्यो कुरा बाघले देख्यो । एकछिनपछि किसान थकाइ मार्न बस्यो । त्यही बेला बाघ गोरुनजिक आयो ।

के हो त्यो बुद्धि भनेको ?
जाऊ, त्यही मानिससँग सोध न ।
बाघ किसानकहाँ गयो ।
तिमीसँग बुद्धि छ रे ! के हो यो बुद्धि भनेको ?
बुद्धि हेर्ने हो तिमी ?
हो, कस्तो हुन्छ बुद्धि, मलाई देखाइदेऊ न ।

ओहो ! मेरो बुद्धि मैले घरमै छोडेर आएँछु । आज तिमी आउने थाहा नै भएन । नत्र बुद्धि बोकेर आउँथेँ ।
अहिले घर गएर ल्याउन मिल्दैन ?
मिल्न त मिल्छ, तर मलाई एउटा डर छ । म घर गएँ भने तिमीले मेरा गोरु खान्छौ ।
मेरो कुरा विश्वास गर । म तिम्रा गोरु खान्नँ, सत्ते !
तिमीले बाचा गर्दैमा म कहाँ पत्याउँछु र !

बाघले मानिसको कुरा मान्यो । मानिसले बाघलाई रूखमा कसेर बाँध्यो । ऊ बाघतिर नहेरी आफ्नो काम गर्न थाल्यो । अब बाघलाई कसरी उम्कने भन्ने समस्या पऱ्यो ।

शिक्षण निर्देशन :

चित्रकथा सुरु गर्दा विद्यार्थीलाई 'चित्रमा केके छन्, कसले के गऱ्यो' भन्ने बारेमा छलफल गराएर उनीहरूलाई नै पढ्न लगाउनुहोस् र आफूले त्रुटि सच्याइदिनुहोस् ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र उत्तर भन :

(क) बाघले के देख्यो ?

(ख) गोरुले किन मानिसलाई जित्न सक्तैन ?

(ग) मानिसले आफ्नो बुद्धि कहाँ छ भन्यो ?

(घ) मानिसले बाघलाई के गऱ्यो ?

२. तलको गीत सुन र गाऊ :

हरियो डाँडामाथि
हलो जोत्ने साथी
हो . . . हो . . . तारे . . . होहो . . .
होहो . . . माले होहो . . .

३. शिक्षकले भनेका शब्द सुन र तिमी पनि भन :

बुद्धि | सक्तैनौ | सत्ते | खान्नँ | पातपतिङ्गर

डर-दर | तह-टह | तातो-टाटो | पाथी-पाठी

४. किसानले बाँधेपछि बाघले के सोच्यो होला, छलफल गरेर भन ।

५. कसले कसलाई भनेको हो, बताऊ :

(क) उसको कुटाइ खाईखाई किन जोत्छौ ?

(ख) हामी उसलाई जित्न सक्तैनौँ ।

(ग) तिमीले बाचा गर्दैमा म कहाँ पत्याउँछु र !

(घ) देखिस् त, मानिसको बुद्धि कस्तो रहेछ ?

६. अरूले सुन्ने गरी पढ :

ताप-टाप	धाक-ढाक	ठान-थान	तीन-टीन
ढक-धक	तातो-टाटो	टुना-तुना	दिल-डिल

बुद्धि	बाघ	विश्वास	सक्तैनौँ	पातपतिङ्गार

७. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
हल	साँचो
बुद्धि	जोडी
सत्य	विश्वास गर्नु
कसम	ज्ञान
पत्याउनु	बाचा

८. कापीमा सार :

(क) बुद्धि पातपतिङ्गर सक्तैनौं पत्याउनु खान्नँ

(ख) किसान बाघतिर नहेरी आफ्नो काम गर्न थाल्यो ।

९. शिक्षकले भनेका शब्द सुन र लेख :

शिक्षक साथी ! तलका शब्द क्रमैसँग पढेर विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् : खान्नँ, जान्नँ, गर्दिनँ, भन्दिनँ, सक्तिनँ, ल्याउँछु, पत्याउँछु, पोल्छ ।

१०. तलका शब्द राखेर वाक्य बनाऊ :

जस्तै : सत्य = म सधैँ सत्य बोल्छु ।

सत्य विश्वास बुद्धि हल

११. तलका वाक्यमा ठीक शब्द राखेर सार :

(क) आकाशमा चराहरू ..... । | उड्छ | उड्छन् |

(ख) आकाशमा चरो ..... । | उड्छ | उड्छन् |

(ग) केटो ..... । | पढ्छन् | पढ्छ |

(घ) केटाहरू ..... । | पढ्छ | पढ्छन् |

(ङ) गाईले दूध ..... । | दिन्छ | दिन्छन् |

(च) गाईहरूले दूध ..... । | दिन्छ | दिन्छन् |

पाठ ११

नाच्यो जुरेली

- कृष्णप्रसाद पराजुली

शिक्षकले गाएको सुन र गाऊ :

आयो जुरेली, नाच्यो जुरेली
जुरेलीले झिम्क्याएको हेरूँ परेली

उसको राम्रो गुँड छ ।
वनको झाडमा
लुगा उसको पखेटा
आफ्नै आडमा

आयो जुरेली, नाच्यो जुरेली
जुरेलीले झिम्क्याएको हेरूँ परेली

वनकै फूलपात छ
उसको गहना
लाउनुखानुभन्दा अर्को
छैन चाहना

आयो जुरेली, नाच्यो जुरेली
जुरेलीले झिम्क्याएको हेरूँ परेली

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र उत्तर भन :

(क) जुरेलीले नाचेर के गऱ्यो ?

(ख) जुरेलीको गुँड कहाँ छ ?

(ग) जुरेलीका लुगा के हुन् ?

(घ) जुरेलीका गहना के हुन् ?

(ङ) जुरेलीको चाहना के हो ?

२. शिक्षकले भनेका शब्द सुन र तिमी पनि भन :

जुरेली मुरली सुरेली नाच्यो साँच्यो भाँच्यो

३. तलको चित्रमा केके गरेको देख्छौ, बताऊ :

४. तिम्रो गाउँका मानिसले नाच्दा गाउने गरेको एउटा गीत गाएर सुनाऊ ।

५. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
जुरेली	जिउ
आङ	इच्छा
चाहना	सिउर भएको सानो चरो
परेली	झ्याम्म परेका साना बोटबिरुवा
झाङ	आँखाको ढकनीका रौँ

६. अरूले सुन्ने गरी पढ :

(क) किलिप, शिरफूल, टप र कुण्डल गहना हुन् ।

(ख) फूली, बुलाकी, तिलहरी, सिक्री, औँठी, कल्ली र पाउजु पनि गहना हुन् ।

(ग) सुन र चाँदीबाट गहना बन्छन् ।

(घ) गहना शिर, नाक, कान, घाँटी, हात र खुट्टामा लगाइन्छन् ।

७. नाच्यो जुरेली भन्ने गीत कापीमा सार ।

८. तलका शब्द राखेर वाक्य बनाऊ :

जस्तै : मेरो गीत सुन्ने चाहना छ ।

चाहना आङ परेली गहना

९. तलको तालिकाबाट पाँचओटा मिल्ने वाक्य बनाऊ :

म		गर्दैन ।
हामी		गर्दिनँ ।
तिमी	झगडा	गर्दैनौँ ।
ऊ		गर्दैनौ ।
उनीहरू		गर्दैनन् ।

१०. तिमीले जानेको एउटा गीत गाएर सुनाऊ ।

पाठ १२

स्यालको जुक्ती

पढ :

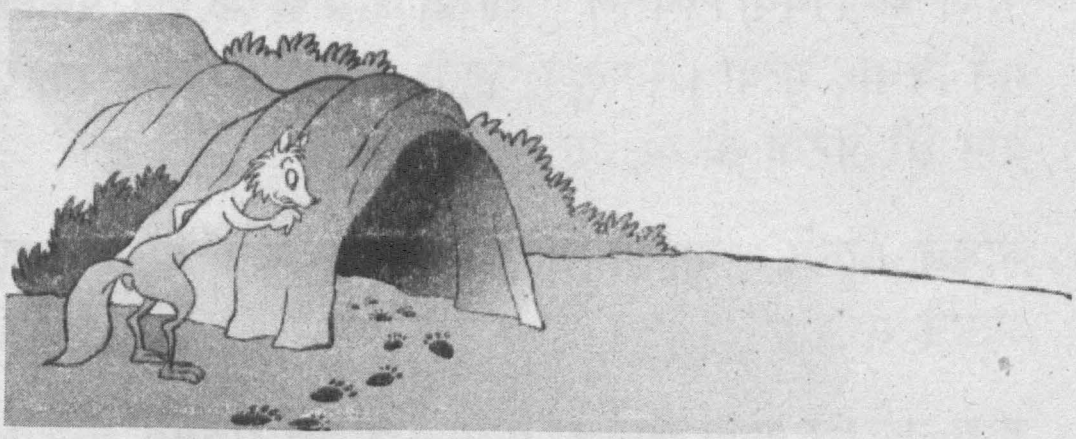

वनमा एउटा गुफा थियो । त्यस गुफामा एउटा स्याल बस्थ्यो । स्याल बिहानै खानेकुरा खोज्न जान्थ्यो । बेलुका गुफामा फर्केर आउँथ्यो ।

वनमा एउटा बूढो बाघ पनि बस्थ्यो । बाघ दौडन सक्तैनथ्यो । त्यसैले बाघले सिकार पाउँदैनथ्यो । बाघले गुफामा स्याल बस्छ भन्ने थाहा पायो ।

एकदिन स्याल खानेकुरा खोज्न गएको थियो । बूढो बाघ गुफामा पस्यो र लुकेर बस्यो । बाघले स्याल आएपछि मारेर खाने दाउ गऱ्यो ।

साँझमा स्याल गुफामा फर्क्यो । स्यालले गुफाबाहिर बाघको पन्जाको छाप देख्यो । स्यालले पन्जाको छाप नियालेर हेऱ्यो ।

त्यसले बाघ बाहिर निस्केको पन्जाको छाप देखेन । स्यालले गुफाभित्र बाघ बसेको छ भन्ने अड्कल गऱ्यो ।

स्याल बाठो थियो । त्यसले गुफाभित्र बाघ छ कि छैन, पक्का गर्ने विचार गऱ्यो । स्यालले जुक्ती लगायो । उसले बाहिर बाट धेरै पटक सोध्यो, "ए, गुफा ! म भित्र आऊँ ?"

बाघले ठान्यो, "गुफाले आऊ भनेपछि मात्र स्याल भित्र आउने रहेछ ।"

बाघलाई धेरै भोक लागेको थियो । बाघले मनमनै सोच्यो, "गुफाले कुन बेला आऊ भन्ने हो । मैले नै आऊ भनिदिए स्याल चाँडै आउला कि !"

बाघले मायालु स्वरमा भन्यो, "आऊ स्याल, आऊ ।"

स्याललाई गुफाभित्र बाघ छ भन्ने कुरा पक्का भयो । स्याल त्यहाँबाट तुरुन्तै भाग्यो । स्यालले आफ्नो ज्यान जोगायो ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र उत्तर भन :

(क) स्याल कहाँ बस्थ्यो ?

(ख) बाघको दाउ के थियो ?

(ग) स्याल किन गुफाभित्र गएन ?

(घ) बाघले मनमनै के सोच्यो ?

२. स्यालले कसरी ज्यान जोगायो, छलफल गरेर भन ।

३. तिमीले सुनेको एउटा कथा भन ।

४. तलका शब्द र वाक्य अरूले सुन्ने गरी पढ :

(क) स्याल बस्थ्यो आउँथ्यो सक्तैनथ्यो गऱ्यो फर्कियो अड्कल ज्यान ठान्यो

(ख) स्यालले सुइँकुच्चा ठोक्यो ।

५. तलको विषय पढ र सोधेका प्रश्नको उत्तर भन :

नेपाल सरकार
शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

(क) माथि कुन मन्त्रालयको नाम छ ?

(ख) माथि कुन कार्यालयको नाम छ ?

(ग) यो कार्यालय कहाँ छ ?

६. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
गुफा	मौका
दाउ	ओढार
पक्का	बुद्धि
तुरुन्तै	अन्दाज
अड्कल	छिटै
जुक्ती	निधो

७. तलका शब्द सच्याएर कापीमा सार :

स्याल	खोज्न	सोध्यो	भनयो
पनजा	देखयो	पकका	बसछ

८. तलको अनुच्छेद सार :

वनमा एउटा गुफा थियो । त्यस गुफामा एउटा स्याल बस्थ्यो । स्याल बिहानै खानेकुरा खोज्न जान्थ्यो । बेलुका गुफामा फर्केर आउँथ्यो ।

९. खाली ठाउँमा तलका शब्द राखेर वाक्य पूरा गर :

गुफा	सिकार	पन्जा	अङ्कल	दाउ

(क) भालु ..... मा बस्छ ।

(ख) बिरालाले मुसो समाउने ..... गऱ्यो ।

(ग) बाघको ..... मा घाउ भयो ।

(घ) स्यालले कुखुराको ..... गर्छ ।

(ङ) मेरो हातमा के छ, ... गर ।

१०. तलका तालिकाबाट पाँचपाँचओटा वाक्य बनाऊ :

म	हिजो	स्कुल बजार मामाघर पसल मन्दिर	गएँ ।

हामी	हिजो	स्कुल बजार मामाघर पसल मन्दिर	गयौँ ।

पाठ १३

गौँथलीको गुँड

पढ :

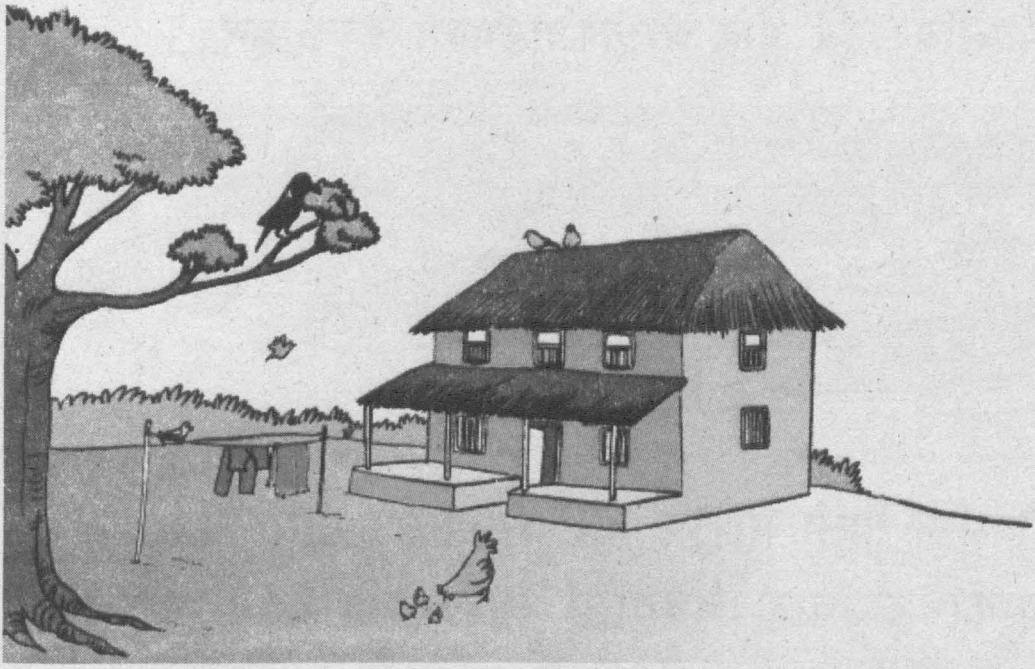

मेरो नाम मुनियाँ हो। मेरो घर लखनपुरमा छ। हाम्रो गाउँमा धेरै थरीका चराहरू छन्। हाम्रो गाउँमा काग, जुरेली, ढुकुर, लाटोकोसेरो, चिबे छन्। यहाँ भँगेरा, सारौँ, गौँथली, कुखुरा र परेवा पनि छन्। मलाई चराचुरुङ्गी मन पर्छ। चराहरूले पनि घर बनाउँछन्। चराका घरलाई गुँड भनिन्छ।

चराका गुँड पनि थरीथरीका हुन्छन्। कागले झिँजा जम्मा गरेर रूखको हाँगामा गुँड बनाउँछ। लाटोकोसेराले रूखका

टोइकामा गुँड बनाउँछ । भँगेराले घरका खटप्वालमा गुँड बनाउँछ । परेवाले घरका खापा र कुनामा गुँड बनाउँछ । गौँथलीले घरको दलिनको छेउछाउमा गुँड बनाउँछ । गौँथलीको गुँड अरू चराको गुँडभन्दा फरक हुन्छ ।

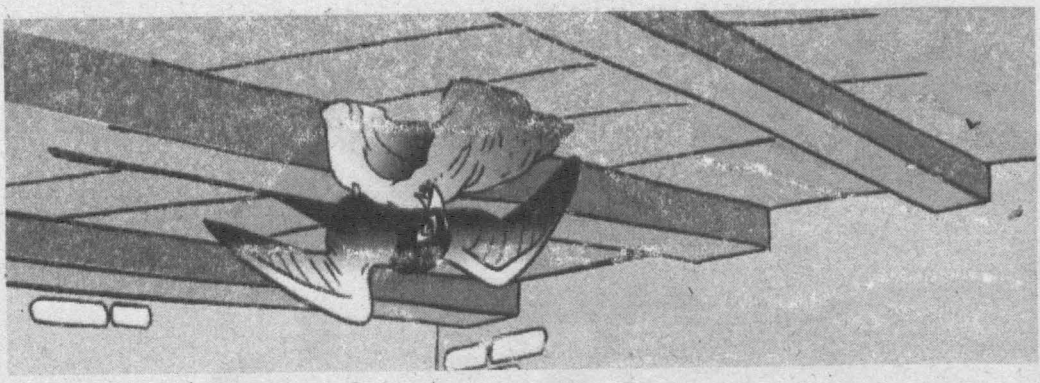

गौँथलीले हिलो माटाले गुँड बनाउँछ । यसले कुवा, धारो भएका ठाउँबाट चुच्चामा माटो ल्याउँछ । गौँथलीले एकपटकमा एउटा केराउको दानाजति माटो ल्याउँछ । गौँथलीले धेरै दिनसम्म दिनभरि माटो ओसार्छ । दसपन्ध्र दिनपछि मात्र गुँड तयार हुन्छ । कहिलेकाहीँ बीचैमा गुँड भत्किन्छ । गुँड भत्किँदा गौँथलीले दोहोऱ्याएर माटो ओसार्नुपर्छ । गुँड तयार गर्दा गौँथलीले धेरै मिहिनेत गर्छ ।

माटाले बनेको गुँडभित्र गौँथलीले सुकेका झारपात पनि जम्मा गर्छ । गौँथलीको गुँड न्यानो हुन्छ । गुँडले गौँथलीलाई घाम, पानी, हावा, हुरीबाट बचाउँछ । यसले सर्प, चील, कागजस्ता शत्रुबाट पनि बचाउँछ ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र उत्तर भन :

(क) मुनियाँको गाउँमा कुनकुन चरा पाइन्छन् ?

(ख) लाटोकोसेराले कहाँ गुँड बनाउँछ ?

(ग) भँगेराले कहाँ गुँड बनाउँछ ?

(घ) कागले कसरी गुँड बनाउँछ ?

(ङ) गौँथलीले केले गुँड बनाउँछ ?

(च) गौँथलीले एकपटकमा कति माटो ल्याउँछ ?

(छ) गुँडले गौँथलीलाई केके कुराबाट बचाउँछ ?

(ज) तिम्रो वरिपरि पाइने पाँचओटा चराको नाम लेख ।

२. घर बनाउन केके कुरा चाहिन्छन्, चराको गुँड र तिम्रो घरमा केके फरक छन्, छलफल गरेर भन ।

३. तलको कुराका आधारमा तिम्रो घरका बारेमा बताऊ :

रङ, छानो, तला, झ्याल र ढोका

४. तिमी स्कुलबाट घर जाँदा घरको ढोका लगाएको रहेछ । तिमीले ढोका खोल्न सकेनौ । ढोका खोल्नका लागि छिमेकका ठूला मानिसलाई तिमी के भन्छौ ?

५. माथिको पाठ पढ र चन्द्रबिन्दु (ँ) लागेका पाँचओटा शब्द भन ।

६. तलका शब्द ठीकसँग पढ :

गुँड गाउँ झिँजा सारौँ भँगेरा गौँथली

बचाउँछ भाडा-भाँडा काटी-काँटी

बास-बाँस गाउ-गाउँ ढाट-ढाँट

७. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
झिँजा	रूखमा परेको दुलो
टोड्को	साना हाँगा
खटप्वाल	तलो अड्याउने काठ
दलिन	गारामा भएको प्वाल
ओसार्नु	दुईपटक गर्नु
दोहोऱ्याउनु	पटकपटक ल्याउनु

८. 'गौँथलीको गुँड' पाठ कापीमा सार ।

शिक्षक साथी । पाठ सार्न लगाउँदा विद्यार्थीलाई एकपटकमा निश्चित अनुच्छेद मात्र सार्न लगाउनुहोस् । दुईतीनपल्टको कक्षाकार्य/गृहकार्यबाट मात्र पूरै पाठ सार्न लगाउनुहोस् ।

९. तलका शब्दका कुन अक्षरमा चन्द्रबिन्दु (ँ) लाग्छ, राखेर सार :

आखा घाटी घुडा हास काक्रो गुरास बादर

१०. लाक्पाले आफ्नो घरका बारेमा लेखेको कुरो पढ । तिमी पनि आफ्नो घरको बारेमा त्यसै गरी लेख :

मेरो घर पहेँलो छ । मेरो घरमा खरको छानो छ । मेरो घरमा दुई तला छन् । मेरो घरमा दुईओटा ढोका र छओटा झ्याल छन् । मेरो घरमा धारो छैन ।

११. तलका शब्द राखेर वाक्य बनाऊ :

झिँजा दलिन टोड्को खटप्वाल

१२. तलको तालिकाबाट छओटा मिल्ने वाक्य बनाऊ :

तँ तिमी	पोहोर	धरान पोखरा विदेश	गइस् । गयौ ।

पाठ १४

लाक्पा र पासाङ

पढ :

लाक्पा र पासाङ
दाजुभाइ हुन् ।
उनीहरूको गाउँमा
शनिबार हाट लाग्छ ।
एकदिन शनिबार
लाक्पा र पासाङ हाट जाने भए । बुबाले उनीहरूलाई दस रुपियाँ हाट खर्च दिनुभयो ।

दस रुपियाँले के किन्ने भनेर लाक्पा र पासाङको कुराकानी भयो । पासाङलाई चकलेट किन्न मन लागेको थियो ।

पासाङ : दाइ, बुबाले दिएको पैसाले चकलेट किनौँ, है ?

लाक्पा : किन चकलेट किन्ने ?

पासाङ : चकलेट गुलियो हुन्छ । चकलेट बोकेर हिँड्न पनि सजिलो हुन्छ । चकलेटको खोल पनि राम्रो हुन्छ ।

लाक्पा : तँ सधैँ चकलेट खान्छस् । चकलेटको गुलियोले दाँत सड्छ ।

पासाङ : दाँत सड्यो भने के हुन्छ ?

लाक्पा : दाँत सड्यो भने दुख्छ । खानेकुरा खान अप्ठेरो हुन्छ ।

पासाङ : के किन्ने त ?

लाक्पा : बदाम किनौँ न ।

पासाङ : बदामचाहिँ किन किन्नु ?

लाक्पा : बदाम मिठो हुन्छ । बदाम खाएर अघाइन्छ । शरीरमा बल आउँछ ।

पासाङ : अघाउन त होटलमा पाइने खानेकुरा खाए भइहाल्यो नि ।

लाक्पा : होटलको खानेकुरा सफा हुनुपर्छ । झिँगा बसेको खाना खानुहुँदैन ।

पासाङ : बदाम सफा हुन्छ त ?

लाक्पा : बदामको बोक्रा खाने हैन । बोक्राभित्रको दाना फोहोर हुँदैन ।

पासाङ : त्यसो भए बदाम किनौँ न त ।

लाक्पा र पासाङ बदाम किन्छन् । आ-आफ्नो खल्तीमा बदाम राख्छन् । उनीहरू बदाम खाँदै घर फर्कन्छन् ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र उत्तर भन :

(क) लाक्पा र पासाङको गाउँमा कुन दिन हाट लाग्छ ?

(ख) बाले पासाङ र लाक्पालाई कति रुपियाँ दिनुभयो ?

(ग) पासाङलाई किन चकलेट मन पर्छ ?

(घ) चकलेट धेरै खानाले के हुन्छ ?

(ङ) हामीले कस्तो खाना खानुपर्छ ?

२. रेडियो सुन र रेडियोमा केके कुरा सुन्न पाइन्छ, भन ।

३. तिमी हाटबजार वा मेला घुमेका हौला । त्यहाँ तिमीले देखेका कुरा भन ।

४. एकजना साथीले तिमीलाई स्कुल छुट्टी नहुँदै घर जाऔँ भन्छ । स्कुल छुट्टी नभएसम्म स्कुलमै बस्न तिमी त्यस साथीलाई कसरी सम्झाउँछौ ?

५. तलका शब्द अरूले सुन्ने गरी पढ :

गाउँ	झिँगा	खर्च	बोक्रा	खल्ती
अप्ठेरो	अघाइन्छ	आ-आफ्नो	फर्कन्छन्	

६. तिम्री धनियाँ र तिम्रो साथी डाक्टर भएर तलको कुराकानी गर :

धनियाँ : नमस्कार, डाक्टर साहेब !

डाक्टर : नमस्कार, के भयो तिमीलाई ?

धनियाँ : दाँत दुख्यो । सारै दुखेको छ ।

डाक्टर : ल, आँ . . . गर । म तिम्रो दाँत हेर्छु ।

धनियाँ : आँ . . .

डाक्टर : म एउटा औषधी लेखिदिन्छु । त्यो औषधी खाऊ है ।

धनियाँ : हुन्छ । अरू के गर्ने नि ?

डाक्टर : गुलियो धेरै नखाने । बिहानबेलुकी खाना खाएपछि दाँत माझ्ने ।

धनियाँ : हुन्छ डाक्टर साहेब, धन्यवाद !

७. **शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :**

शब्द	अर्थ
सङ्घ	कठिन
अप्ठेरो	बिग्रन्छ/कुहुन्छ
बल	जताबाट आएको त्यतै जानु
अघाउनु	शक्ति/तागत
फर्कनु	पेट भर्नु

८. पासाङ र लाक्पाको कुराकानी कापीमा सार ।

> शिक्षक साथी । यो अभ्यास गराउँदा विद्यार्थीलाई एकै पटक पूरै पाठ सार्न नलगाई निश्चित अंश मात्र सार्न लगाउनुहोस् ।

९. मङ्गलीले आफ्नो गाउँका बारेमा लेखेको कुरा तल दिइएको छ, पढ र तिमी पनि आफ्नो गाउँ/टोलका बारेमा लेख :

मेरो नाम मङ्गली हो । मेरो गाउँको नाम धारापानी हो । मेरो गाउँमा थोरै घर छन् । यहाँ एउटा प्राथमिक विद्यालय छ । गाउँमा दुईओटा कुवा छन् । गाउँको वरिपरि खेत छ । हाम्रो गाउँमा मोटर बाटो छैन ।

१०. तलका शब्द राखेर वाक्य पूरा गर :

बल	सङ्छ	अघाउँछ	फर्कन्छ

(क) चरो बेलुका गुँडमा ..... ।

(ख) घाँस खाएर गाई ..... ।

(ग) दुईतीन दिनमै खानेकुरा ..... ।

(घ) काम गर्न ..... चाहिन्छ ।

११. तलको तालिकाबाट छओटा वाक्य बनाऊ :

ऊ उनीहरू	हिजो	इलाम पोखरा धनगढी	गयो । गए ।

पाठ १५

के कहाँ बस्छ ?

- दैवज्ञराज न्यौपाने

शिक्षकले गाएको सुन र गाऊ :

मौरी बस्ने ठाउँ के हो ?

हात्ती बस्छ कहाँ ?

घोडा बस्ने ठाउँ के हो ?

गाई बस्छ कहाँ ?

बाख्रा बस्छन् कुन ठाउँमा

भेडा बस्छन् कहाँ ?

सिंह राजा बस्छन् कहाँ ?

माछा बस्छन् कहाँ ?

मौरी बस्ने घार हो ।

हात्ती हात्तीसार ।

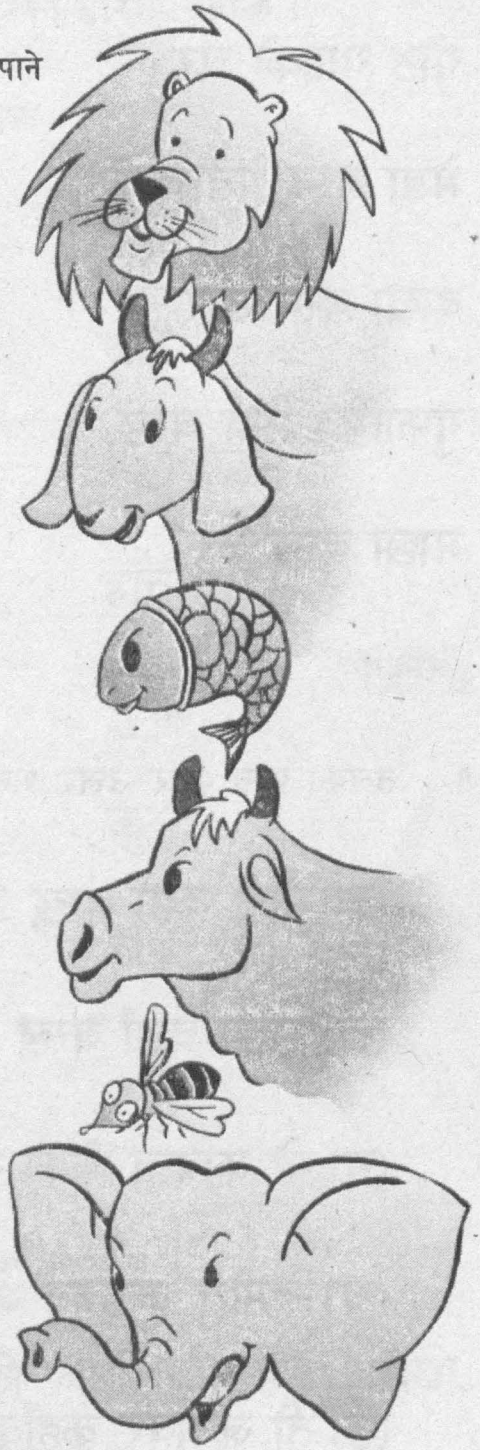

घोडा बस्ने तबेला त

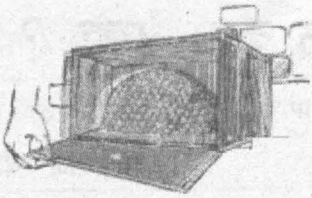

गोठ गाईको घर

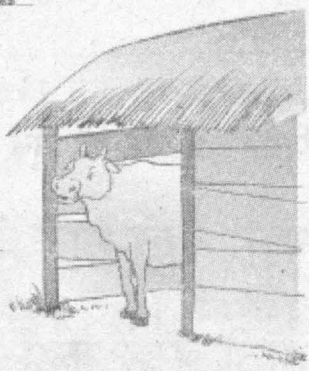

भेडा बस्ने भेडीचोक

बाख्रा बस्ने खोर

गुफाभित्र सिंह बस्छ

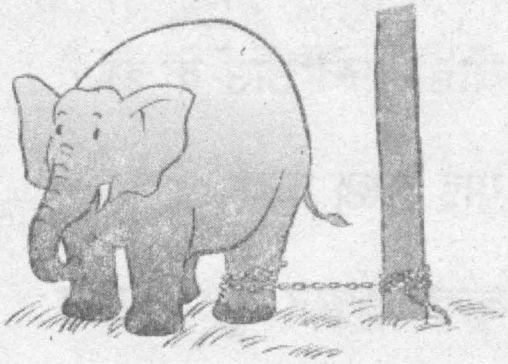

माछा बस्ने कुर

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढेर उत्तर भन :

(क) मौरी कहाँ बस्छ ?

(ख) माछा कहाँ बस्छ ?

(ग) यो कविता केका बारेमा लेखिएको छ ?

(घ) तिमीले कुनकुन जनावर देखेका छौ ?

(ङ) ती जनावर कहाँकहाँ बस्छन् ?

२. घरमा रेडियो सुन र रेडियोबाट आउने एउटा गीत सुनाऊ ।

३. तिमीलाई मन पर्ने कुनै एउटा जनावरका बारेमा बताऊ ।

४. जनावर र बस्ने ठाउँको जोडा मिलाऊ :

मौरी	गोठ
हात्ती	घार
गाई	भेडीचोक
भेडा	हात्तीसार
बाघ्रा	गुफा
सिंह	कुर
माछा	खोर

५. अरूले सुन्ने गरी पढ :

(क) सबै जनावरका बच्चा हुन्छन् ।

(ख) बच्चाहरू माउको पछि दगुर्छन् ।

(ग) हात्तीको छावा, गाईको बाछो, भेडाको बलेख्रो, बाघ्राको पाठो मिलेर खेल्छन् ।

६. जनावर र तिनीहरूका बच्चाको जोडा मिलाऊ :

गाई	छावा
भैंसी	बछेडो
हात्ती	बाछो
घोडा	पाठो
बाख्रो	पाडो

७. 'के कहाँ बस्छ' भन्ने पाठ कापीमा सार ।

शिक्षक साथी ! यो पाठ सार्न लगाउँदा पाठको आधा-आधा गरेर सार्न लगाउनुहोस् ।

८. तलका शब्द राखेर वाक्य पूरा गर :

घार गोठ हात्तीसार कुर गुफा

(क) गाई ..... मा बस्छ ।

(ख) मौरी ..... मा बस्छ ।

(ग) हात्ती ..... मा बस्छ ।

(घ) सिंह ..... मा बस्छ ।

(ङ) माछा ..... मा बस्छ ।

९. गाईबाट हामीले केके पाउँछौँ, तीन वाक्यमा लेख ।

१०. तलको तालिकाबाट मिल्ने वाक्य बनाऊ :

	घोडा	
	हात्ती	
	भेडो	
	चरो	थिए ।
हाम्रो गाउँमा	घोडाहरू	थियो ।
	हात्तीहरू	
	भेडाहरू	
	चराहरू	

११. तलका वाक्यमा पूर्णविराम (।) र प्रश्नवाचक (?) चिह्नमध्ये कुन मिल्छ, राखेर सार :

(क) मौरी कहाँ बस्छ

(ख) गाई कहाँ बस्छ

(ग) मौरी घारमा बस्छ

(घ) चरो कहाँ बस्छ

(ङ) गाई गोठमा बस्छ

पाठ १६

फेरि मुसो भएस्

पढ :

एकजना ऋषि थिए । उनले एउटा मुसाको बच्चो भेट्टाए । उनलाई मुसाको बच्चाको माया लाग्यो । उनले त्यसलाई कुटीमा ल्याएर पाले ।

मुसाको बच्चो बढेर ठूलो भयो । त्यसलाई ऋषिले जे चाहे त्यही बनाउन सक्छन् भन्ने थाहा भयो । मुसालाई बिरालादेखि डर लाग्थ्यो । मुसाले ऋषिलाई भन्यो, "गुरु, मलाई बिरालादेखि डर लाग्छ । मलाई बिरालो बनाइदिनुहोस् न ।"

ऋषिले हात उठाएर 'बिरालो भएस्' भने । मुसो त बिरालो भयो । त्यस बिरालालाई कुकुरको डर लाग्थ्यो । बिरालाले ऋषिलाई भन्यो, "गुरु, मलाई कुकुरदेखि डर लाग्छ । मलाई कुकुर बनाइदिनुहोस् न ।"

ऋषिले हात उठाएर 'कुकुर भएस्' भने । बिरालो कुकुर भयो । अब त्यस कुकुरलाई बाघ हुन मन लाग्यो । त्यस कुकुरले ऋषिलाई भन्यो, "गुरु, मलाई बाघदेखि डर लाग्छ । मलाई बाघ बनाइदिनुहोस् न ।"

ऋषिले पहिलेजस्तै हात उठाएर 'बाघ भएस्' भने ।

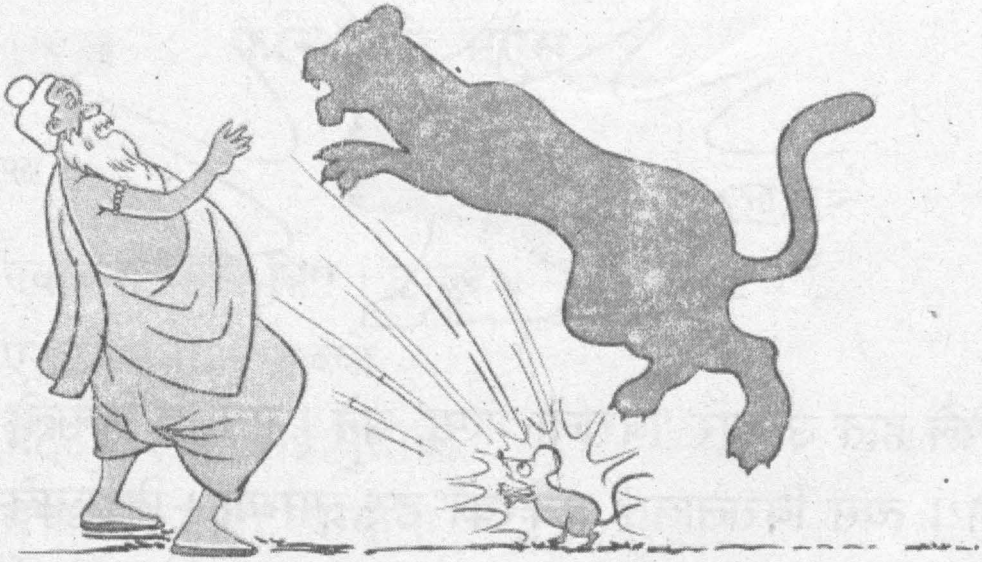

कुकुर त बाघ पो भयो। अब त्यस बाघले डुर्र . . . गरेर ऋषिलाई झम्टन लाग्यो। ऋषिले हत्तपत्त 'मुसो भएस्' भने। बाघ मुसो भएर भुइँमा कुद्न थाल्यो।

मुसाले अब ऋषिसँग केही पनि माग्ने आँट गरेन।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र उत्तर भन :

(क) ऋषिले के भेट्टाए ?

(ख) बच्चो मुसालाई के थाहा भयो ?

(ग) बच्चो मुसो के भयो ?

(घ) बिरालो के भयो ?

(ङ) कुकुर के भयो ?

२. रेडियो सुन र थाहा पाएको कुरा कक्षामा सुनाऊ ।

३. 'फेरि मुसो भएस्' भन्ने कथाबाट तिमीले के सिक्यौ, समूहमा छलफल गर ।

४. बाघबाट मुसो भएपछि किन त्यस मुसाले ऋषिसँग केही माग्ने आँट गरेन ?

५. तिमीले जानेको कथा सुनाऊ ।

६. पढ :

ऋषि	बच्चो	लाग्थ्यो	भेट्टाए
हत्तपत्त	झम्टन	डुर्रडुर्र	सक्तछन्

७. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
कुटी	शिक्षा दिने वा पढाउने मान्छे
पाल्नु	छाप्रो/ऋषिको घर
गुरु	खानबस्न दिनु
आँट	हिम्मत/साहस
झम्टनु	आक्रमण गर्नु

८. 'फेरि मुसो भएस्' भन्ने कथा कापीमा सार ।

> शिक्षक साथी । यो अभ्यास गराउँदा विद्यार्थीलाई एकपटकमा कथाको निश्चित अंशमात्र सार्न लगाउनुहोस् ।

९. शिक्षकले भनेको सुनेर लेख :

> शिक्षक साथी । तलका शब्द र वाक्य पढेर विद्यार्थीलाई सुनाउनुहोस् र लेख्न लगाउनुहोस् :
> पाल्नु, झम्टनु, आँट, भुइँ, भेट्टाउनु, लाग्यो
> गुरु मलाई बाघदेखि डर लाग्छ ।

१०. मुसो केके भयो, तीन वाक्यमा लेख ।

११. तलको तालिकाबाट मिल्ने चारओटा वाक्य बनाऊ :

केटा		
केटी		गई ।
केटाहरू	घर	गयो ।
केटीहरू		गए ।

१२. तलका वाक्यमा पूर्णविराम (।) र प्रश्नवाचक (?) चिह्नमध्ये कुन मिल्छ, राख :

(क) तिम्रो नाम के हो

(ख) मेरो नाम मञ्जु हो

(ग) तिमी कति वर्षकी भयौ

(घ) म दस वर्षकी भएँ

(ङ) तिम्रो घर कहाँ छ

पाठ १७

लुम्बिनी

पढ :

हाम्रो देशमा लुम्बिनी भन्ने ठाउँ छ । लुम्बिनी रुपन्देही जिल्लामा पर्छ । त्यहाँ टाढाटाढाबाट मानिसहरू आउँछन् । त्यहाँ विदेशीहरू पनि आउँछन् । लुम्बिनीलाई मानिसले किन मन पराएका होलान् ?

यो भगवान् बुद्ध जन्मेको ठाउँ हो । लुम्बिनी भैरहवा बजारभन्दा पश्चिममा छ । लुम्बिनीमा मोटर जान्छ । भैरहवाबाट बस चढेपछि आधा घण्टामा लुम्बिनी पुगिन्छ ।

भगवान् बुद्धकी आमाको नाम मायादेवी हो । मायादेवी माइत जाँदा लुम्बिनीमा पुगेकी थिइन् । त्यहीँ भगवान् बुद्ध जन्मिएका हुन् ।

भगवान् बुद्ध जन्मेका ठाउँमा मायादेवीको मन्दिर छ । मन्दिर भित्र मायादेवी र बुद्ध सानो छँदाको मूर्ति छ । मायादेवीको मन्दिरको दक्षिणमा सानो पोखरी छ । त्यसभन्दा दक्षिणमा पीपलको ठूलो रूख छ । मन्दिरको पश्चिममा ढुङ्गाको चिल्लो खम्बा छ । यसलाई अशोक स्तम्भ भन्छन् ।

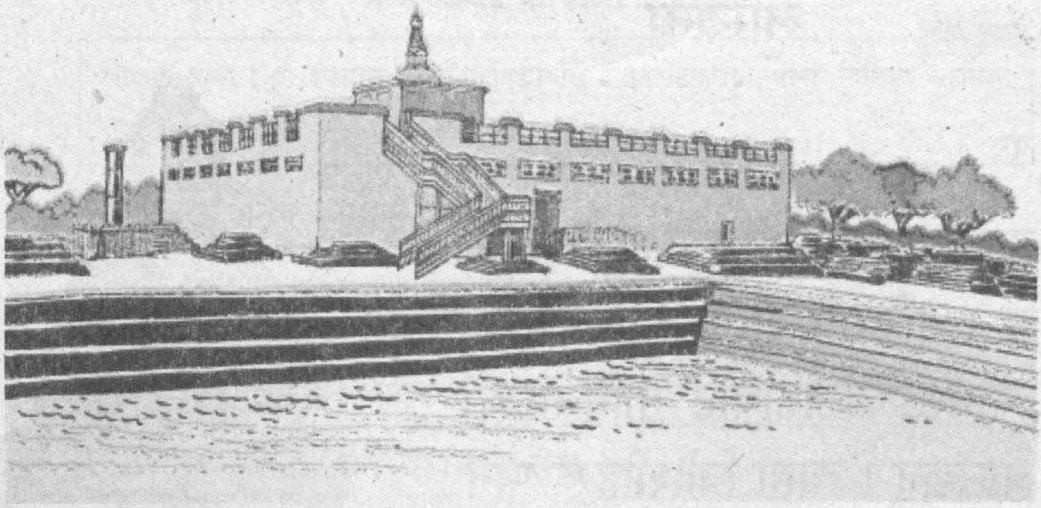

मायादेवीको मन्दिरभन्दा उत्तरतिर अरू धेरै मन्दिर छन् । ती मन्दिर विभिन्न देशले बनाएका हुन् । त्यहाँ नेपाल, बर्मा र थाइल्यान्डले बनाएका मन्दिरहरू छन् । त्यहाँ चीन, जापान, जर्मनी आदि देशले बनाएका मन्दिरहरू पनि छन् । लुम्बिनीलाई मन्दिर र चैत्यले ढाकेको छ । मन्दिर र चैत्य सुन्दर देखिन्छन् । लुम्बिनीमा घुम्दा आनन्द आउँछ ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढेर पूरा वाक्यमा उत्तर देऊ :

(क) लुम्बिनीमा को जन्मेका थिए ?

(ख) लुम्बिनी नजिकै कुन बजार छ ?

(ग) लुम्बिनीमा कसको मन्दिर छ ?

(घ) मायादेवीको मन्दिरमा कसको मूर्ति छ ?

(ङ) लुम्बिनीलाई केले ढाकेको छ ?

(च) लुम्बिनी कस्तो छ ?

२. रेडियोको बालकार्यक्रम सुन र तिमीले सुनेका कुरा बताऊ ।

३. विद्यालयदेखि तिम्रो घर जाने बाटामा पर्ने ठाउँका नाम बताऊ ।

४. तिमी घरमा केके काम गर्छौ, भन ।

५. मानिसहरू लुम्बिनी घुम्न किन मन पराउँछन्, बताऊ ।

६. पढ :

घण्टा	ढुङ्गा	खम्बा	बुद्ध
बर्मा	चैत्य	चिल्लो	स्तम्भ
मन्दिर	दक्षिण	पश्चिम	आनन्द
लुम्बिनी	जन्मिएको	थाइल्यान्ड	सुन्दर

७. शब्द र अर्थको जोड़ा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
मूर्ति	खम्बा
स्तम्भ	माटो, ढुङ्गा आदिका देवता, मान्छे
माइत	बुद्धको मन्दिर
चैत्य	बिहे भएका महिलाको बाबुआमा वा दाजुभाइको घर

८. 'लुम्बिनी' भन्ने माथिको पाठ कापीमा सार ।

शिक्षक साथी । यो पाठ अनुच्छेद अनुच्छेद तोकी पटकपटक गरेर सार्न लगाउनुहोस् ।

९. तलको तालिकाबाट मिल्ने वाक्य बनाऊ :

		जान्छु ।
म	आज	गएँ ।
हामी	हिजो	गयौं ।
		जान्छौं ।

१०. तलका शब्द राखेर वाक्य बनाऊ :

मूर्ति खम्बा माइत गुरु कुटी

पाठ १८

हाम्रो देश नेपाल

शिक्षकले गाएको सुन र गाऊ :

उत्तरतिर अग्ला हिमाल सधैँ हिउँ पर्छ
हिउँ पग्ली नदीनाला झर्ना बनी बग्छ

डाँफे भई मलाई पनि उड्न मन लाग्छ
सगरमाथा शिखरमा चढ्न मन लाग्छ

दक्षिणमा तराई छ समथर गाउँ
धान, गहुँ धेरै फल्ने कस्तो राम्रो ठाउँ

तराईका बगैँचामा आँप, लिची, कटहर
त्यो ठाउँमा जान मलाई लाग्यो रहर

हिमाल र तराईका बीच भागमा पर्ने
डाँडापाखा हरियाली झर्ना पनि झर्ने

लालीगुँरास फुलेपछि ढकमक्क हुने
पहाडमा बस्दा मेरो मनै रमाउने ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढेर पूरा वाक्यमा उत्तर देऊ :

(क) हिमालमा के पर्छ ?

(ख) हिउँ परलेर के बन्छ ?

(ग) दक्षिणमा के छ ?

(घ) तराईका बगैंचामा केके छन् ?

(ङ) हिमाल र तराईका बीचमा के छ ?

२. रेडियो सुन र त्यसबाट सुनेको एउटा गीत गाऊ ।

३. हाम्रो देश नेपाल कस्तो छ, छलफल गरेर भन ।

४. गोपाल र गीताले खेलेको अन्ताक्षरी खेलको उदाहरण तल दिइएको छ । तिमी पनि नजिकको साथीसँग अन्ताक्षरी खेल । साथीले भनेको शब्दबाट तिमीले शब्द बनाउन सकेनौ भने साथीको जित हुन्छ ।

जस्तै :

गोपालले भनेका शब्द	गीताले भनेका शब्द
घाम	मसला
लाम	मक्खन
नरिवल	.....

५. अरूले सुन्ने गरी पढ :

हिउँ	डाँफे	गहुँ	बगैँचा	आँप	डाँडा
घाखा	गुराँस	झर्ने	पर्ने	ढकमक्क	परलनु

६. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
झर्ना	पात ढाकेर फूल फुलेको
बगैँचा	छहरा
समथर	फलफूलका रूखबिरुवा भएको ठाउँ
ढकमक्क	मैदान

७. 'हाम्रो देश नेपाल' कविता कापीमा सार ।

शिक्षक साथी ! यो कविता दुईतीनपटकमा सार्न लगाउनुहोस् ।

८. तलका शब्द राखेर वाक्य पूरा गर :

अग्लो गुलियो रातो सेतो

(क) सगरमाथा धेरै ..... छ ।

(ख) हिउँ ..... देखिन्छ ।

(ग) लालीगुराँस ..... रङको हुन्छ ।

(घ) पाकेको आँप ..... हुन्छ ।

९. हिजो तिमीले केके गऱ्यौ, पाँच वाक्यमा लेख ।

१०. तलको तालिकाबाट मिल्ने वाक्य बनाऊ :

हिजो आज	काग	कराउँछ । करायो । कराए । कराउँछन ।

पाठ १९

टिल्लीले धेरै मानिस बचाइन्

पढ :

दुईहजार एकसट्ठी साल, पुस एघार गतेको दिन थियो । त्यस दिन सुमुद्रबाट ठूलो छाल आयो । त्यस छालबाट झन्डै तीन लाखभन्दा बढी मानिस मरे । टिल्ली स्मिथले सयजना भन्दा बढीको ज्यान बचाइन् । उनी दस वर्षकी केटी थिइन् ।

टिल्ली बेलायत भन्ने देशकी केटी हुन् । उनी आमासँग थाइल्यान्ड भन्ने देश घुम्न गएकी थिइन् । उनीहरू त्यहाँको फुकेट भन्ने ठाउँको होटलमा बसेका थिए ।

पुस एघार गते बिहानको बेला थियो । टिल्ली समुद्रको किनारमा घुम्दै थिइन् । त्यसैबेला इन्डोनेसिया भन्ने देशको समुद्रमा

ठूलो भुइँचालो गयो । भुइँचालाले समुद्रको पानी बेस्सरी हल्लायो । समुद्रबाट सानो छाल आएर फर्कियो । त्यस छालले पाखामा माछा छोड्यो । माछाहरू बालुवामा उफ्रिए ।

छालमा आएका माछा छाल फर्कंदा फर्कन्थे । त्यस दिन फर्केनन् । टिल्लीले माछा किन फर्केनन् भनेर विचार गरिन् । उनलाई आफूले पढेका कुराको सम्झना भयो । उनलाई ठूलो छाल आउनुअघि सानो छाल आउने कुरा सम्झना भयो । सानो छालमा आएका माछा पाखामै रहने कुरा पनि सम्झना भयो । उनले त्यहाँ सुनामी नामको ठूलो छाल आउँदै छ भन्ने बुझिन् ।

टिल्लीले तुरुन्तै यो कुरो आमालाई भनिन् । उनले सुनामी छालले ठूलो विनाश गर्छ भनेर पनि बताइन् । त्यहाँ भएका सबै मानिसले टिल्लीको कुरा सुने । सबैले टिल्लीको कुरा पत्याए ।

होटलमा भएका सबै मानिसले होटल छोडे । उनीहरू अग्लो ठाउँमा गए । केही बेरमै डरलाग्दो सुनामी छाल आयो । पानीले होटल डुबायो । मानिसलाई भने केही भएन ।

अभ्यास

१. तलका प्रश्न पढ र पूरा वाक्यमा उत्तर देऊ :

(क) छालबाट कति मानिस मरे ?

(ख) टिल्लीले कति मानिस बचाइन् ?

(ग) टिल्ली कहाँ गएकी थिइन् ?

(घ) समुद्रमा के भएको थियो ?

(ङ) माछा पाखामै रहेकाले टिल्लीले के कुरा थाहा पाइन् ?

२. टिल्लीले कसरी धेरै मानिसको ज्यान बचाइन्, छलफल गरेर भन ।

३. तलको चित्र हेरेर केके देख्छौ, बताऊ :

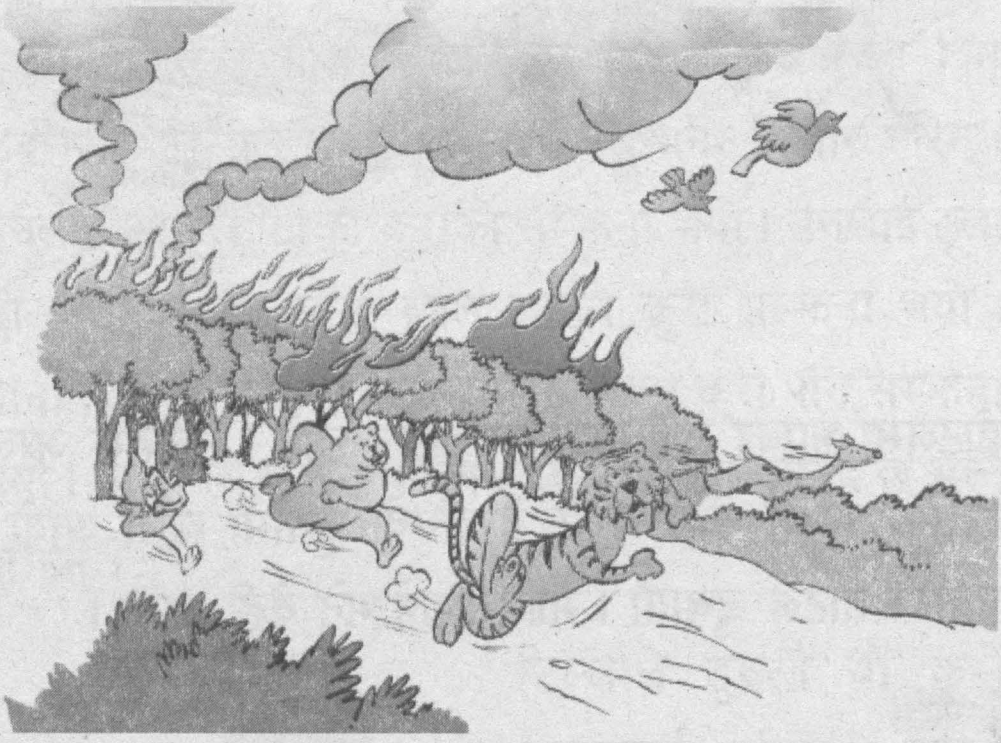

४. वनमा डढेलो लाग्यो भने केके हुन्छ, भन ।

५. अरूले सुन्ने गरी पढ :

समुद्र | भूकम्प | टिल्ली स्मिथ | थाइल्यान्ड

इन्डोनेसिया | बेस्सरी | तुरुन्तै | फर्कियो | पत्याए

ज्यान | डरलाग्दो | डुब्यो | सम्झना

६. शब्द र अर्थको जोडा मिलाऊ :

शब्द	अर्थ
किनार	भुइँचालो
भूकम्प	पानीको लहर
ज्यान	खोलाको छेउ
विनाश	जिउ/शरीर
पत्याउनु	नाश
समुद्र	धेरै नदी मिसिएर बनेको ठाउँ
छाल	विश्वास गर्नु

७. तलको भित्तेपात्रो पढ र सोधेका प्रश्नको उत्तर देऊ :

२०६३ साल, चैत

आइत	सोम	मङ्गल	बुध	बिही	शुक्र	शनि
				१	२	३
४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०	

← ५ गते सूर्यग्रहण ← १२ गते चैतेदसैं ← १३ गते रामनवमी

शिक्षक साथी ! यो पात्रो प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने हुँदा नयाँ सालको पात्रो उपयोग गर्नुहोस् ।

(क) यो महिना कति दिनको छ ?

(ख) एक गते के बार परेको छ ?

(ग) यस महिनामा कुनकुन पर्व छन् ?

(घ) यस महिनामा कतिओटा शनिबार छन् ?

८. 'टिल्लीले धेरै मानिस बचाइन्' भन्ने पाठ कापीमा सार ।

शिक्षक साथी ! यो अभ्यास गराउँदा विद्यार्थीले एकपटकमा सार्नुपर्ने अनुच्छेद तोकिदिनुहोस् ।

९. तलका शब्द राखेर वाक्य बनाऊ :

छाल समुद्र ज्यान किनार नाश

१०. एउटा शब्द लेखेर त्यसको अन्तिम अक्षरबाट अर्को शब्द लेख । यसरी धेरै शब्द लेख्दै जाऊ । जसले धेरै शब्द लेख्न सक्छ, उसको जित हुन्छ ।

उदाहरण : गाई, ईश्वर, रस, सन्च

११. बुधियाले लेखेको तलको कुरा पढ र तिमी पनि तिम्राबारेमा लेख :

म पोहोर एक कक्षामा थिएँ । मैले 'मेरो नेपाली' पढें । मैले लेख्न सिकें । मैले हिसाब पनि गरें । मैले धेरै कुरो जानें ।

१२. तलको तालिकाबाट मिल्ने वाक्य बनाऊ :

केहीबेर अघि	बाख्रो बाख्राहरू खरायो खरायोहरू	दौडियो । दौडिए ।

विराटनगर बसपार्क

जाने ठाउँ	बस छुट्ने समय
काठमाडौं	४ बजे
धनगढी	४ बजे
भैरहवा	५ बजे
पोखरा	५ बजे
जनकपुर	५ बजे
काँकडभिट्टा	६ बजे
धनकुटा	७ बजे
काँकडभिट्टा	८ बजे
गाईघाट	८ बजे

(क) भैरहवा जाने बस कति बजे छुट्छ ?

(ख) जनकपुर जाने बस कति बजे छुट्छ ?

(ग) गाईघाट जाने बस कुनकुन बेला छुट्छ ?

(घ) छ बजे तिमीले काँकडभिट्टा जाने बस भेटेनौ, अब के गर्छौ ?

कक्षा २ को कक्षागत गीत

ल ला ला ला ला . . .
आज हामी साना-साना फूलका कोपिला
भोलि-पर्सि वीर बन्ने, हामी जोसिला
फूलका कोपिला हौँ - फूलका कोपिला
हामी जोसिला हौँ - हामी जोसिला

पौरखी यी हाम्रा साना-साना हात रे
फूल रोप्छौँ देशभरि, एकै साथ रे
साना हातले हो . . . साना हातले
एकै साथ रे हो . . . एकै साथ रे
ल ला ला ला ला . . .

हामी सबै उन्नतिको बाटो हिँड्छौँ
देशलाई उठाउने, बाचा गर्दछौँ
बाटो हिँड्छौँ हो - बाटो हिँड्छौँ
बाचा गर्दछौँ - बाचा गर्दछौँ

हातेमालो गर्दै बढ्छौँ, ज्योति बालेर
सबै फोहोर, अन्धकार, मैलो फालेर
ज्योति बालेर हो - ज्योति बालेर
मैलो फालेर हो - मैलो फालेर

आज हामी साना-साना फूलका कोपिला
भोलि-पर्सि वीर बन्ने, हामी जोसिला
फूलका कोपिला हौँ - फूलका कोपिला
हामी जोसिला हौँ - हामी जोसिला

गीतकार : शान्ता गौतम, खड्ग बोहरा
सङ्गीतकार : दीपक जङ्गम

प्रकाशक
नेपाल सरकार
शिक्षा मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

मुद्रक
जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लिमिटेड
सानोठिमी, भक्तपुर

978-999-33-717-0-X